

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 12 kor. Félévre 7 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrássy-út 1.
--	---	--

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában. — A közjegyzők társadalmi helyzete és a díjszabás. — Reformokat. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Ez volt a helyzet, amidőn néhány évvel ezelőtt a budapesti közjegyzői kamara szükségesnek tartotta különösen az 55. szakaszban rejlő sérelem orvoslása[czéljából deputatio útján az igazságügyminister elé járulni. A minister a kamara kiküldötteinek alaposan indokolt előterjesztését nemcsak szívesen meghallgatta, hanem élénk eszmecserébe is bocsátkozott, elannyira, hogy a kamara tagjai azon megnyugtató reménnyel távoztak, hogy a minister a kamara érveit komoly megfontolás tárgyává fogja tenni! Csalódtunk!

Sőt intézményünket egy újabb csapás érte!

Ugyanis 1896. évben életbelépett a közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz., mely a közjegyző képviselői jogát még

inkább megszorította. — Ennek 119. szakasza ugyanis szóról-szóra így szól:

„A közigazgatási bíróság előtt, — amennyiben a felek nem személyesen, vagy nem törvényes képviselőjük útján (118. szakasz) járnak el, — magukat **csak ügyvéd** által képviseltethetik.“

Eszerint tehát, míg a közjegyzői törvény 55. szakasza szerint a közjegyző „nem peres“ ügyekben még jogosítva volt: hatósághoz beadványt intézni, — az idézett szakasz a közjegyzőnek a közigazgatási bíróság előtt való képviseleti jogát egyáltalán mindennemű eljárás keretéből kizárja, — a feleket azonban feljogosítja arra, hogy a közigazgatási bíróság előtt saját ügyükben „személyesen“ eljárhassanak!

Nohát ez a bölcs törvényszabály — nemcsak a közjegyzői intézmény érdekének szempontjából véve — kiméretlen ítéletet provokál, amidőn emennek a közjegyzői törvény 55. szakaszán alapuló, — már amúgy is megszorított működési jogkörét a közigazgatási bíróság előtt folyó ügyekben minden képzelhető ok nélkül nemcsak teljesen kizárja, hanem az ügyfeleknek szabad rendelkezési jogát képviselőjüknek kirendelése kérdésében is konfiskálja!

Ez pedig annál súlyosabb sérelem, mert a közigazgatási bíróság elé is számtalan oly „nem peres“ ügy kerül, mely minden contradictorius eljárás mellőzésével közigazgatási úton egyoldalúlag elintéztetik, — sőt oly ügyek is (különösen adó- és közilleték ügyek), melyekben ellenfél (ha ilyenek magát a kincstárt nem tekintjük) — egyáltalán nem is létezik!

A törvényhozás (úgy hisszük — ezen csak tévedésnek tulajdonítható) intézkedése azonban még mosolyt is kelt! Ime valjon nem komikus dolog-e, amidőn a fél — álljon az intelligentiának még oly alacsony fokán — (legyen az például akár egyszerű napszámos stb.) — a közigazgatási bíróság előtt saját ügyében, akár ügyvéd, akár közjegyző közbenjárása nélkül is eljárhat, ahhoz beadványt intézhet, és azt csak egyszerű aláírásával, (esetleg: ami talán egyre megy — két tanu előttemezése mellett egyszerű kézjeggyével) elláthatja, — mely kérvényt azután a közigazgatási bíróság köteles még érdemben is elintézni, — míg a napszámos részéről szabályszerű meghatalmazással felruházott közjegyző által ellenjegyzett kérvényt — minden érdembeli intézkedés megtagadása mellett — egyszerűen elutasíthatja! Nahát ez mégis csak nem

egyéb, mint az egész közjegyzői intézménynek az ügyfél és a közönség előtt való diszcreditálása, — sőt kiméretlen arculcsapása!

Ezt a kemény vádat nem nehéz indokolni! Ime például a közjegyzői gyakorlatban számtalanszor megtörténik, hogy a közjegyző által, akár hivatalosan, akár magán minőségben tárgyalt hagyatéki ügyben az örökségi illeték, vagy élők közti jogügylet esetében az átruházási illeték túlmagasan szabatik ki; no most a közjegyző, ki az ügyet már jól ismeri: játszva szerkesztheti a szükséges felszólamlást. Ezt azután a másodfokú pénzügyi hatóság köteles érdemben elintézni, minden tekintet nélkül arra, hogy a felszólamlást a fél képviseletében a közjegyző szerkeszti és ellenjegyzzi! Csakhogy — amidőn most ez az ügy további felszólamlás útján magához a közigazgatási bíróság, mint harmadik forum elé kerül, akkor ez az ügynek érdemleges elintézését pusztán csak amiatt tagadja meg, mert a felet közjegyző képviseli. No már most tessék magát a laikus félnek helyzetébe képzelni, — ha ez látja, hogy amidőn a közjegyző, ki az ő ügyét már jól ismeri és az első- és másodfokú jogorvoslatot, beadványt szerkesztette, — a felet ügyvédhez utasítja. Vajjon mit gondol most ez a fél! Minek tartja a közjegyzőt, ha őt az ügyvéd — az általa nem ismert ügy alapos tanulmányozása folytán fokozottabb munkadíjjal megterheli, — amitől a fél legnagyobb részét megkiméltetnék, ha a jogorvoslatot — az ügyet minden ágában már jól ismerő közjegyző maga szerkesztené? Ime tehát a törvényhozó bölcsesége mindjárt két súlyos, sőt ezenkívül még nevetséges következménnyel is jár! — nemcsak a közjegyző diszcreditálásával, hanem a félnek tetemesebb költséggel való megterhelésével, és — ami talán még a legsúlyosabb hátrány — magának a törvényhozásnak kompromittálásával is.

Lehetetlenség tehát fel nem tételezni azt, hogy az idézett szerencsétlen szakasz csak: szövegezési pongyolaságunk folyománya, mert hisz — amit nem lehet eléggé hangoztatnunk: ha a közjegyző a közönségnek perenkívüli ügyben törvényhozásilag kirendelt tulajdonképeni közege, — akkor a törvényhozás a közjegyzőtől a félnek jogi képviseletét ugyancsak perenkívüli ügyben — akár egyoldalú, akár contradictorius eljárás keretében — bármily hatóságnál tárgyalt ügyben sem akarhatta megvonni; mely tekintetben megint csak a már hangoztatott abbeli jogelvre is

utalunk, mely szerint a törvény: vitás kérdés esetén — nem megszorítólag, hanem ellenkezőleg kiterjesztőleg magyarázandó. Ha pedig indokolt ez a feltevésünk, akkor annál inkább követelhetjük, hogy a közjegyző: „*perenkivüli ügyben*“ az ügyvéddel legalább egyenlően minősített és hivatott közegnek tekintessék.

Nem nehéz a mondottaknak igazságát a közigazgatási bíróság saját gyakorlatából merített akárhány concret példával is megvilágítani.

Igy pl. megtörtént, hogy egy budapesti kir. közjegyző által képviselt fél: a pénzügyi igazgatóságnak az illetéket túlmagasan megállapító végzése ellen a közigazgatási bírósághoz panaszt támasztott. Ez a közjegyző a felet szabályszerű meghatalmazás alapján már az illetékkiszabási hivatal mint I.-fokú hatóság ellen intézett felszólalás alkalmával is minden akadály nélkül képviselte volt! A közigazgatási bíróság azonban a panaszt azon utasítással adta vissza a közjegyzőnek: *hogy azt magával az ügyféllel írassa alá: mert „a panasz támasztására és aláírására csak a fél maga van jogosítva — vagy pedig kell, hogy a panasz ügyvédi ellenjegyzéssel láttassék el.“*

(Folyt. köv.)

Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában.

(Dr. Charmant Oszkár, budapesti kir. közjegyző előadása a Magyar Jogászegylet 1917. évi január hó 20. napján tartott teljes ülésében.)

Az örökségek u. n. megszerzésével kapcsolatos joganyag szabályozása — magában is egyike a nehezebb törvényhozási feladatoknak — hazánkban különösen kényes, mert élő jogunk ebben a részében egy eredetileg önálló, egyszerű, összhangzatos és gyakorlatias rendszernek, idegen beszivárgások, történetes és töredékes újítások folytán nagymérvben eltorzult képét nyújtja.

Ezt az elváltozást megelőzőleg hazai jogunk a Gemeines Recht és az annak alapján fejlett nevezetesebb német partikularis jogok rendszereivel feltűnő rokonságot mutatott. A birtokbiróság hatásköre az Ideiglenes Törvényhozási Szabályok rendjében, és az e bíróság által kiadott örököségi bizonyítvány, az Amtsgericht hatáskörével és az Erbslegitimationsattest-el, amint azokat az

Allgemeines Landrecht szabályozza, mintha egy töröl hajtottak volna. A hivatalos beavatkozás az I. T. Sz. rendszerében is csak kivételes esetekre van szorítva és egészen jogvédelmi jellegű; az eljárás súlya az osztályon fekszik, a régi magyar törvények értelmében, melyek azt magánügynek ismerték, hacsak valamely fél maga nem folyamodott a hatósági közreműködésért.

De már az 1868 : LIV. t.-cz. rálépett a végzetes útra, mely örökösödési eljárásunkat az osztrák jog eszmekörébe vitte. Látszólag az 1868 : LIV. t.-cz. eljárási rendje lényeges vonásaiban azonos szerkezetű azzal, melyet az I. T. Sz. helyreállítottak. De a bírói beavatkozás módjának szabályozása, feladatainak kiterjesztése, az osztálynak ezen feladatok körébe vonása, a magyar jogban értelmetlen bírói átadás gondolata, az örököségi bizonyítványnál, ahol az legkevésbé van helyén: mind azt igazolja, hogy a törvényhozó, akár kellő bátorság, akár kellő koncepció híján, compromissumot keresett az absolutismus ideje alatt meghonosult intézmények szelleme, és a hagyományos magyar jogfelfogás között. Ennek a compromissumnak köszönhetjük azt a félszegséget, mely a hivatalos ügyrendezésnek és az örököségi bizonyítványnak párhuzamos fennállásában mai eljárási rendünket jellemzi. De főképp neki tulajdoníthatjuk azt a balfejlődést, mely az offizicitás elvének fokozatos térfoglalásával a következetes összefüggést eljárási rendünk és anyagi jogunk közt megszakította, és kihatásaiban ezt az utóbbit eredeti szelleméből, sőt nem egy ponton tárgyi mivoltából is kiforgatta.

A német birodalmi p. törvénykönyv nem hagyta el az autochton jogfejlődés utjait. Megtartotta az Allgemeines Landrecht alapvető elvét, mely szerint az örökségek átszállása az érdekeltek magánügye, és hatósági beavatkozásra ezen ügyek rendezése körül csak kivételes esetekben van szükség; de aztán a modern igényekkel számoló oly rendszert épített reá, melyről el kell ismerni, hogy a polgárok rendelkezési jogának szabadelvű megóvása mellett, a forgalom igényeit és a veszélyeztetett érdekek preventív védelmét, finoman kiművelt elméletről és nagy gyakorlati érzékről tanuskodó módon egyezteteti össze. A hagyatéki bíróság, melyre a német polg. tvkönyv a hatósági feladatokat bizza, csak az érdekelt fél kérelmére avatkozik az örököségi ügybe, hogy neki szerzett jogai felől bizonyítványt állítson ki. Beavatkozása odáig terjed, hogy a fél által előterjesztett bizonyítékokat megvizsgálja, s ha mégis bizonyos

officiosus tevékenységet fejt ki, ezt csak a kérelem határai között és abból a célból teszi, hogy jól megalapozza saját meggyőződését az általa bizonyítandó tények valósága dolgában. Egyébként csak kivételes esetekben érdeklődik az örökségek iránt: biztosításukról gondoskodik, ha szükséges, veszélyeztetett jogok védelmére intézkedik, ha megkeresik, tudomásul vesz bizonyos bejelentéseket, melyeket a törvény jogmegállapítás és nyilvántartás céljából előír; ha nincs örökös, megállapítja a kincstár háramlási jogát stb. Az egész rendszeren az érett és szabad állampolgár önértetének és önrendelkezési jogának tisztelete, az intellektuális és gazdasági erők akadálytalan érvényesülésének biztosítása vonul át mint vezető gondolat egyrészt, másrészt az állami beavatkozásnak még a felügyelet és a megelőző jogvédelem vonalán is lehetőleg restriktív, csak a magántevékenységet pótló és támogató értelemben való megszervezése. Ily módon a német polg. tvk., némely tökéletlensége dacára, mondhatni mintaszerűen oldotta meg a feladatot, hogy az örökségek átháramlásával kapcsolatosan a jogbiztonság meg ne rendüljön, s a magángazdálkodások folyamata fennakadást ne szenvedjen.

Ezzel szemben az osztrák jog az állami gondoskodásnak az örökségi ügyek rendezése körül olyan módját és mértékét valósította meg, melynek semmiféle jogrendszerben párja, de még csak hasonlatossága sincs. Szerinte az állam feladata megállapítani minden egyes esetben, ki mit hagyott hátra, kicsoda mi címen tarthat igényt a hátrahagyott vagyona; gondozásába kell vennie a hagyatékot nemcsak azért, hogy az el ne kallódjék, hanem azért is, sőt főképp azért, hogy se jogosult, se jogosulatlan hozzá ne férhessen, mielőtt minden ténykörülmény és jogkérdés tisztázva nem lett, hogy végül mindenki megkaphassa azt, de csakis azt, és pedig a hatóság kezéből, ami őt megilleti. A hagyatéki bíró, kinek kezén minden szál összefut, hivatalból tartozik kinyomozni mindent, ami az elhunytnak vagyoni és életviszonyaira, családi körülményeire, gazdasági helyzetére, jogaira és kötelezettségeire vonatkozik; utána kell hogy járjon adósainak, hitelezőinek, törvényes és végrendeleti örökösöknek, utóörökösöknek, hagyományosainak stb. és pedig nemcsak a felderítő jogmegállapítás érdekében, hanem az uratlanná vált vagyon felszámolásának és felosztásának célzattal. Feladatainak részletes felsorolása egész kötetet töltene meg. Az örökös az állami beavatkozás ezen rendszere mellett egészen

háttérbe szorul, kezei megkötve, cselekvőképessége korlátozva van, vagyonának egy részére, t. i. arra nézve, mely a haláleset folytán reá jutott, ideiglenesen gyámság alá van helyezve, maga a vagyon forgalomból kivonva, a nemzeti gazdálkodás számára hosszabb-rövidebb ideig élettelenítve van.

Hogy idővel ennek a rendszernek elvi kereteit a gyakorlati élet kényszerűségei szétfeszítették, egyik-másik éle az irott joggal ellentétben letompult, ez csak nagyfokú hasznavehetetlenségét bizonyítja, de egész conceptiójának ferdeségéből származó hátrányait el nem tüntethette. Tarthatatlansága felől különben magában Ausztriában is csak egy nézet uralkodik. Ismeretes hogyan méltatja Randa: „die in rechtlicher Beziehung so vielfach verschrobene und von Bevormundungsmassregeln strotzende Gesetzgebung über den Erwerb der Erbschaft“; és Leinweber, egyike a kisebbeknek, de éppen azért jó tanu reá, mennyire általánossá vált már ez a meggyőződés: „es hat bei der Ausbildung dieses Institutes ein Geist der staatlichen Bevormundung, der bürokratischen Ängstlichkeit und Umständlichkeit geherrscht, der Alles verdorben hat. Der üble Ruf, den die österreichische Verlassenschafts-Abhandlung genießt, ist reichlich verdient.“ De ismeretes mindenképp a halálos ítélet, melyet reá Unger József híressé vált munkájában kimondott. Unger programjának: vollständige Aufhebung, oder wenigstens Zurückführung auf die einfachsten Elemente, ezt a második alternatíváját az osztrák igazságügyi kormányzat is magáévá tette, és pedig nem tegnap óta. Már az 1850. évi június 28-án kelt Pátenst kísérő ministeri előterjesztés kilátásba vette a hagyatéki eljárás reformját oly irányban, hogy az „legegyszerűbb elemeire visszavezetendő lesz.“ A reform akkor halasztást szenvedett, de azóta ismételten napirendre került; és az utolsó években az osztrák Igazságügyi Ministerium munkálatai közé újból felvette. Megvalósulásának két nevezetes nehézsége van. Az egyik az, hogy a hagyatéki eljárás minden szálával az osztrák polgári törvénykönyvben gyökerezik, melyet az örökség megszerzéséről szóló részében a régi patrimonialis jog szelleme inspirált. A másik éppen ennek a szellemnek máig is még uralkodó volta az osztrák közéletnek vezető rétegeiben. Amíg az anyagi jogalapok meg nem újhodnak, addig az eljárás reformjától igazi eredményt várni nem lehet. Az anyagi jog megújítása pedig, hogy minő nehézségekkel jár, azt éppen az osztrák polgári törvénykönyv legújabb novellái

mutatják, melyek az örökjogra is kiterjedő nevezetes reformjaik mellett, az örökség megszerzéséről szóló rendelkezéseket érintetlenül hagyták.

Hogy hazai jogunk az utolsó félszázadban mikép szivhatta magát annyira tele az osztrák hagyatéki eljárás elemeivel, hogy ma már szinte az osztrák képmásának mondható, holott anyagi jogunk az ilyen fejlődési iránynak egyenesen antipodusa, s a minden magánügybe beavatkozó állami gyámkodástól a magyar érület is alapjában idegenkedik: ez egy külön tanulmányra érdemes fejezetét alkothatná kulturális evolúciónknak általában, különösen pedig politikai eszméink alakulási folyamatának, és tételes jogalkotásunk lélektanának és módszerének. Nem lényeges pont a két eljárási rend összehasonlításában az, hogy a miénk a minden esetben hivatalból meginduló birói beavatkozást nem ismeri. Mert a tárgyalási kényszer, mihelyt ingatlanok vagy közletétek vannak a hagyatékbán — bár csak közvetett legyen is — a birói beavatkozást uralkodó szabállyá teszi. Sőt maga az örökségi ügyek rendezésének kényszere, sem lényeges az összevetésben. Az tartozik a kérdés lényegére, hogy a rendezés a magántevékenység körébe van-e utalva, vagy az állami hatóságok által végeztetik-e? És lényeges az állami tevékenység köre és intensivitása. De lényeges mindenképp a szellem, mely az egész rendszert áthatja, és az állami tevékenységet irányítja; a policialis absolutismusnak az a szelleme, mely Ausztria kormányzati rendszerében hagyományos, az alkotmánytól kezdve a legkisebb hagyatékiig mindent felülről jövő adománynak igyekszik feltüntetni, és az állampolgárt örökös kiskorúságban szereti tartani. Ez a szellem kísért örökösödési eljárásunkban is, és teszi azt a tárgyi rendelkezések analogiáján felül igazán rokonává az osztráknak. Hogy eljárási rendünkből kiküszöböljük, az nemcsak jogszolgáltatásunk modernizálása érdekében, hanem sokkal általánosabb rendű szempontokból is szükséges.

Kétségtelen, hogy a telekkönyvi rendszer, de az újkori forgalom más alakulásai is, az örökségek átszállásával kapcsolatban bizonyos megállapító és preventív jellegű állami beavatkozást kívánatosá tesznek. Kívánatos, hogy az örökös az örökségen függő jogviszonyok rendezése tekintetében — legalább amennyiben azok a közérdeket vagy harmadik személyek érdekét érintik — bizonyos felügyelet és kényszer alatt álljon. De fölösleges, hogy

ezt a rendezést az állam vegye kezébe és az örökös helyett maga intézze. Kívánatos, hogy harmadik személyek jogai a haláleset folytán el ne homályosuljanak, érvényesítésük meg ne nehezüljön. De elég, ha a törvény módot nyújt arra, hogy az állam beavatkozásával támogatására siessen annak, aki ezt a támogatást igénybe venni óhajtja. Felesleges és káros, hogy az állam ezt a támogatást reáerőszakolja arra, aki rá nem szorul és azt nem keresi.

Az az eltorzulás, melyet a hagyatéki eljárás osztrák köntösben mutat, érthetővé teszi a jelszót, mely teljes eltörlését hangoztatja. De Unger József sem értette azt úgy, hogy helyébe más ne tétessék. A compromissumra azonban, melyet ő elfogadott volna, nekünk azt hiszem nincs szükségünk. Arra kell törekednünk, hogy az osztrák hagyatéki eljárásnak még legegyszerűbb elemeitől is megszabaduljunk, mert helyettük sokkal egészségesebb és fejlődésre képes elemeket találunk hazai jogunk anyagában. Az a kérdés, hogy polgári törvénykönyvünk javaslata az örökség megszerzéséről szóló részében alkalmas-e arra, hogy nekünk a régen várt reformot meg hozza?

*

Javaslatunk az örökség megszerzéséről szóló fejezetében, főképp az örökös bizonyítvány szabályozásánál a német polgári törvénykönyvet recipiálta. Ezzel lehetővé tette a visszatérést hagyományos jogfejlődésünk medrébe és egy czélszerűbb, anyagi jogunkkal és sajátos közfelfogásunkkal inkább összhangban álló eljárási rend megalkotásának útját egyengette. A javaslat rendszeres bírálatát bizonyára nem méltóztatnak tőlem várni, nem is érzem magamat reá hivatottnak; csak azokhoz a tapasztalatokhoz kívánom hozzámérni, melyek több évtizednek szakgyakorlatából, az életre alkalmazott jogelvek és törvényszakaszok hatásának közvetlen megfigyeléséből idővel leszűrődtek.

Hogy miféle ez a hatás, arra az az állandóan egyforma, örökös panasz vezethet reá, mely mint egy liturgikus gyászének hangzik fel minden haláleset kíséretében, hogy t. i. az örökségi ügyek rendezésével kapcsolatos jogszabályok terhesek, zaklatók, sok költséget és még több huzavonát okozók, mindenképp pedig feleslegesek. Kerékkötői az önálló rendelkezési jognak és a javak szabad forgalmának, fennakadásoknak, sokszor helyrehozhatatlan károknak okozói. Arra, aki ezt a hatást állandóan szemléli,

az élet szinte ráerőszakolja a meggyőződést, hogy a törvényhozót, ha nem is mellőzheti az elméleti kereteket és a történeti fejleményeket, mégis egy a körülötte lüktető életből levont czéleszme kell hogy főképp vezesse. És hogy az örökségek átszállásával kapcsolatos kérdések szabályozásánál ez a czéleszme nem lehet egyéb, mint hogy a haláleset észlelhető nyomokat ne hagyjon hátra a jogforgalomban és a magángazdálkodások rendjében. S hogy ennél fogva a törvényhozónak ezekhez a szempontokhoz kell alkalmaznia az ellenőrzésnek és megelőző jogvédelemnek azokat a rendszabályait, melyeket más megfontolások révén szükségeseknek tart. A javak szabad forgalmának bármiféle mesterséges megakasztása hátrányos. Nem szabad a fizikai halált egy gazdasággal tetézni, a kárt, amit a munkaerő kidőlése okoz, a tőkének is, bár csak ideiglenes élettelenítésével hatványozni. Hanem arra kell törekedni, hogy a gazdasági élet folytonosságát a tényező egyed pusztulása lehetőleg kevésbé befolyásolja, amire a legjobb mód alighanem az, hogy lehetőleg keveset mesterkedjünk körülötte és a megújulás dolgában is többet várjunk a természetes folyamatoktól, mintsem receptjeinktől. Natura juvat.

A baj ugyanis az, és talán ebben a tételben fejezhető ki, ami ezen joganyag törvényes szabályozásán rendszerint és főképp kifogásolni való, hogy a szabályozás nem abból indul ki, mi történik és mire van szükség az esetek túlnyomó részében, hanem hogy a törvényhozó azokat a kivételes eseteket tartja mindig szem előtt, melyek a jogrend érdekében különös gondoskodást igényelnek: az adósságok alatt roskadó, a marakodó, kapzsi, rossz-hiszemű érdekeltek által veszélyeztetett hagyatékok eseteit.* Bizo-

* Három évtizedes gyakorlatomban nem találkoztam egyetlen esetével sem a visszautasított örökségnek, sem egyetlenegy úgynevezett álörökösessel. Számos kartársam sem, akiknél eziránt érdeklődtem. Mennyi tért enged mégis a javaslat, de a német törvény is, ezen sporadikus esetek szabályozásának, mily raffinált constructiókhoz folyamodik a kedvükért, mekkora holtsúlylyal terhelik az egész rendszert, mily handicappal indul elintézésnek miattuk a legegyszerűbb hagyatéki eset is, mondhatni az esetek összessége!

A régi dilemmát is, hogy aditio vagy ipso jure, az a tapasztalat dönti el helyesen, hogy az örökség visszautasítása a legritkább esetek közé tartozik. Igaza van Schwarcz Gusztávnak, hogy az egész vita hiábavaló, mert tisztán constructio kérdése, hogy akár az egyik, akár a másik alapon teljesen azonos eredményekre jussunk. Mégis hiba lett volna mesterséges kerülőket építeni az adott természetes utak helyett.

nyos, hogy a szabályozás az ilyen esetekre való tekintettel is kívánatos, de nem szabad szem elől téveszteni, hogy távolról sem az ily esetek kedvéért szükséges. Az egész joganyag visszaélésekben birja kulturtörténetileg eredő okát, aminthogy betegségek nélkül orvostudomány sem léteznék. De tisztán visszaélésekre alapítani a társadalmi együttélés szabályait, annyi mint kórházzá tenni az egész világot. Haladtunk már annyira, hogy a jogrendőri intézkedéseknek kivételes jelleget adhatunk. Mert a beteg esetekből indult ki mindig a szabályozás, s a velük való foglalkozáson nőtt nagyra tudomány és törvényhozás, ez bizonyos egyoldalúságot és elfogultságot kölcsönzött nekik. Nem számolnak vele, hogy gondoskodásuk igen sokszor felesleges és beavatkozásuk az egészséges életfolyamatot is agyonkurázhatja.

Ha az örökségi ügyeket is az állampolgárok magánügyeinek tekintjük — aminthogy azok, — ha belátjuk, hogy mikor élők között milliók fölött intézkedhetünk egy szóval vagy tollvonással, következtelenség az egész államigazgatás gépezetét mozgásba hozni, mihelyt 100 koronáról akarunk rendelkezni, amelyhez örökség útján jutottunk, ha ennél fogva a szabályozás elvéül, a magán-tevékenységet fogadjuk el, az állami beavatkozással pedig azoknak az érdekeknek gyámolítására szorítkozunk, melyek védelem nélkül maradtak vagy védelemért folyamodnak: akkor meg van adva a lehetőség egy czélszerű, az élet kívánalmaihoz alkalmazkodó rendszer megalkotásához, mely a jogsegélyt igénylő és a jogsegélyt nélkülözhető esetekre merev egyformasággal rá nem nehezedik.

A német ilyen irányzatú, és miután Javaslattunk a német törvényt egészében ugyan mintául vette, de részleteiben attól — mint egyébként minden nem szolgai receptiónál magától értetődő — többszörösen eltér, Javaslattunk gyakorlati szempontokra korlátozott méltatásánál azt hiszem leginkább célravezetőnek ha keresem, hogy eltérései mifélek? nincsenek-e kihatással az örökségmegerzési rendszernek azokra az alapvető elveire, melyek a németnek jellegzetességet kölcsönöznek, s amelyekben ennek az utóbbinak legnagyobb értéke fekszik?

Első pillantásra feltűnik, hogy Javaslattunk az örökös bi-
bizonyítvány szabályozásánál mellőzi a német törvény 2354—2360. szakaszait. Ezek a szakaszok az eljárási természetű feltételeket állapítják meg, melyek mellett a bíróság a bizonyítványt kiadhatja. A Javaslattunk indokolása megadja a magyarázatát ennek az eltérés-

nek, „hogymilyen feltételek mellett mily módon lehet az örökös minőség hatósági igazolásához jutni — mondja — annak meghatározását a T. J. az eljárási jognak hagyja fenn. A T. J. csak az alapelvet szögezi le, hogy az Ö. B.-t a hagyatéki bíróság állítja ki.“

Ez az álláspont nézetem szerint helytelen. Szó fér a merev osztályozásához, a „reinliche Scheidung“ elvéhez is, kivethetőség és czélszerűség szempontjából egyaránt. De én főképp azt kifogásolom, hogy vele Javaslatunk kockára teszi mindazt, amit tőle egy szebb jövő tekintetében várunk. Sőt ez a fő kifogás, melyet a magam gyakorlati nézőpontjából a Javaslathoz ellen tehetni vélek. Legyen szabad vele kissé bővebben foglalkoznom.

Mindenekelőtt a materialis és processualis joganyagnak teljes elkülönítése, éppen az örökség megszerzése tanában keresztül sem vihető. Ha vannak is tételek, melyeknél a materialis tartalom — teszem a jogszerzés constitutív mozzanatait — vagy mások, melyeknél a processualis jelleg — pl. mindjárt az eljárásra hivatott hatóság megállapítása — többé-kevésbé kidomborodik: élesen meghúzni a határvonalat lehetetlen, mert éppen ezen joganyag rendezésének eminenter praktikus a célja, és ennek a célnak befolyása az elméleti constructiókra, kölcsönhatás elmélet és gyakorlat között, az egész joganyagnak ebben is megnyilvánuló egysége, éppen ezen a téren a legbensőbb és a legközvetlenebb.

De ha lehetséges volna is az anyagi kodexből minden eljárási természetű rendelkezést következetesen kirekeszteni, törvényalkotási módszernek mindenképpen elhibázott volna, hogy az anyagi kodex az eljárás rendjét illetőleg ezen a téren minden elvi állásfoglalást mellőzzön, és egész rendszerét pl. úgy construálja, hogy arra tetszés szerint az interventio vagy a non interventio jegyében álló eljárási rend legyen felépíthető. Uralkodó eszme nélkül semmiféle örökség megszerzési rendszer el nem lehet, annyira nélkülözhetetlen ez benne, mint a csontváz a testi szervezetben. És ennek az eszmének egységesnek kell lennie, az egész joganyagot áthatónak, ami különösen akkor fontos, mikor ez a joganyag különféle codexekben talál elhelyezést. Ha a vezető eszme az anyagi codexben kellően ki nem domborodik, akkor ennek domináló befolyása a melléktörvényekre kétségessé válik, nem teljesítheti feladatát, hogy az egész jogrendszernek szilárd alapja legyen, és a következetes jogfejlődésnek biztos utat mutasson. A kellő

kidomborításnak pedig legbiztosabb útja azoknak az eljárási rendelkezéseknek bekebelezése, melyek elvi jelentőségük, és rendszerint éppen ebből folyó anyagi kihatásaik miatt, iskolai osztályozásra úgy sem alkalmasak.

Hogy Javaslathoz ebben a pontban a német törvénynek bizonyára illetően megfontolások által vezetett módszerétől eltérő, sarkalatos hibának tartom. Javaslathoz ilyen módon nem nyerhetett kellő gerinczet, rendelkezéseiben elvesztette az egyöntetűséget, ingadozó lett, sőt következetlen, úgy hogy kételyünk támad: tartja-e magát valamely alapgondolathoz? van-e egyáltalán határozott programja örökségmegszerzési rendszerének gyakorlati megvalósulása dolgában? Annyi bizonyos, hogy az eljárási rend irányító elveinek kiküszöbölésével híján fog maradni az irányító hatásnak is, ha majd az eljárási rend megalkotására kerül a sor. Teljességgel elégtelen ehhez annak a — bár sarkalatos — rendelkezésnek átültetése, hogy a hagyatéki bíróság csakis kérelemre „auf Antrag“ adja ki az Ö. B.-t. Mert ha ehhez a rendelkezéshez nem társulnak mások, melyek a bírói közreműködés természetét, módját és határait megállapítják, akkor a beavatkozó bíró olyan tevékenységet fejthet ki, mint akár az 1854. évi osztrák patens bírója, beavatkozása pedig, közvetett módon, az egész vonalra kiterjeszhető.

Hogy már maga a Javaslathoz irány nélkül bolyong és az osztrák rendszer ingoványába téved, mihelyt eljárási rendű szabályokat kell anticipálnia — arra maga a Javaslathoz nyújtja a legmeggyőzőbb bizonyítékokat. Példákkal szolgálok:

Javaslathoz föntartotta végrendelet kihirdetés intézményét — ami talán nem egészen magától értődő dolog. Az hogy a végrendeletek örökhagyó halála után hatóságilag fölbontatnak, tartalmuk nyilvánosságra hozatik, eredetijük hatósági őrizetben marad, tudvalevőleg egy a Pandektákban gyökerező rendszabály, melynek a kincstári érdek, a vicesima hereditatum biztosítása, volt az eredő oka és egyedüli célja; mihez képest a felbontás és őrizetbe vétel is a római bizodalom adóhivatalainak ügykörébe tartozott. Összefüggést az örökség megszerzésének jogrendszerével, s az állam jogbiztosító feladataiból folyó célokat csak az újkori tudomány kezdett belemagyarázni ebbe a rendszabályba, mikor belőle az eredeti czéleszme kiveszett, váza azonban az új időkbe átszárma-

zott pandektajog keretében megmaradt. Az újkori törvényhozások változatos jogszabályain meg is látszik ez az eredet, a törzsökös eszmékkel való szerves összefüggés hiánya. A végrendelet érvényét egyik sem köti a hatósági közzétételhez, de van amelyik végrehajthatóságát köti hozzá; van olyan, mely csak a bíróságnál letett, és más mely csak a holográf vagy mistikus végrendeletnek publikálását rendeli el. A közzététel módja sem egyforma, nem mindenütt hatósági, és ahol az, ott sem mindenütt birói; más közhivatal, közjegyző útján is foganatba vehető, stb.

Az újkori jogtudomány általában azzal a célszerűségi eszmével törekszik életet lehelni ebbe a jogszabályba — melyet aligha ismernénk, ha a római államgépezet fiskális szervezete tökéletesebb lett volna — hogy a végrendelet hatósági lefoglalása és kihirdetése által, eltitkolásának, megcsonkításának, megsemmisítésének veszedelmei csökkennek, és hogy a hatósági őrizet megkönnyíti a jogosultak részére a végrendelethez való hozzáférést. Már ennek a megokolásnak tarthatatlan volta is mutatja, hogy az a jogszabálynak nem szülő oka, hanem subsequens legitimatioja. Mert a valóság azt bizonyítja, hogy ha valakinek megvan a módja és akarata hozzá, hogy egy végrendeletet eltitkoljon stb., úgy azt megteszi végrendelező halála előtt vagy halála után sokkal korábban, semmint a legfürgébb hatóság a végrendeletre reátehetné kezét. A magánkézen levő végrendelettről a hatóság nem tud, ezen fordul meg a dolog. Az ilyen végrendelet garanciái annak a személynek becsületességében fekszenek, akinek az őrizetére van bízva, és a büntetőjogi sanctiókban; máshová el sem helyezhetők. Azt a célt mellyel a végrendelet kihirdetését tudomány és törvényhozás indokolni szokták, csak a közokirati kényszerrel vagy avval lehetne megközelíteni, hogy a magánvégrendeletek közhatósági letétbe helyezése érvényüknek vagy végrehajthatóságuknak kellékévé avattatnék.

Egyszóval: ha egy új kódex az egész intézményt elejtené, radikalismusával talán némi meglepetést keltene, de alapjában észszerű és köszönetre méltó dolgot művelne. Ha megtartja, alig teszi más miatt, mint azért, mert maga a törvényhozó is bizonyos törvények kényszere alatt cselekszik. A jogszabályok keretei hosszabb életűek, mint eszmei tartalmuk; emez a századok folyamán megújodik, amazok megmaradnak mint az ősi ház, melyet bár kényelmetlen, kegyelettel megőriznek a falai közt egymásután

átvonuló generációk. A jog az emberi psychében gyökerezik és nem emancipálhatja magát annak törvényei alól.

Hogy a német törvény ezt az intézményt megtartotta, annak magyarázatát alapjában bizonyára szintén jogtörténeti behatásokban kell keresni. Úgy ahogy azt rendszerébe beillesztette, kizárólag a jogmegállapítás céljait kívánja vele szolgálni. Kétségtelen, hogy ezen a ponton a német törvény is bizonyos fokig az állami gondviselés elvének deferál. Más kérdés, hogy nem ment-e ebben itt messzebb a kelleténél; kivált egy, a megelőző jogvédelem elvi határai tekintetében még ki nem alakult judikatura várható, — sőt már is mutatkozó — ingadozásait nézve. De a német jogrendszerben az Antragsprincip kereteinek szétfeszítése, és a birói gyakorlat kisiklásainak, valamint particularis elkalandozásoknak veszedelmei ellen, az állami beavatkozás túltengése irányában, éppen az szab gátat, hogy a német törvény az eljárás jogrendjének alapvető elveit, már magában a birodalmi érvényű anyagi codexben megállapította. Ily módon a részleges szabályozás esetleges következtelenségei jelentőséget nem nyerhetnek, tételes és gyakorlati továbbfejlődés és particularis kiépítés nem mozdíthatják el az egész rendszert elvi alapjáról, mely abban az eszmében jut kifejezésre, hogy az örökségek is magánügyek, és az államnak nem feladata, hogy azoknak jogalapjait minden esetben hivatalból kikutassa és kéretlenül minden végrendelet végrehajtójává szegődjék.

Javaslatunk szerint azonban be kell majd mutattassék a bíróságnak, és a bíróság által ki kell hogy hirdettessék „minden okirat, mely alakja vagy tartalma szerint végrendeletnek tűnik fel.“ Tehát minden feljegyzés, minden fogalmazvány, esetleg a szerelmes levelek, melyek túlmennek az érzelmi ömlengések határán. Ki állapítja meg mi az okirat? ki azt a határvonalat, melyet a javaslat a „feltűnik“ szóval jelez? kicsoda a tartalmat, mely már gyanus? ki a formát, mely még nem elégséges? mikor egy alakilag hiányos intézkedés is megállhat, mihelyt azt senki meg nem támadja? bizonyára nem a magánfél, akit a törvény kényszere és terhei minden önállóságától megfosztanak, hanem a bíróság, melyet a javaslat ily módon a perenkívüli ügybírálatnak egy elviselhetetlen felelősséggel járó és beláthatatlan bonyodalmakat okozható, egészen újszerű feladatával terhel meg.

De a Javaslát még tovább megy. Az 1894 : XVI. t.-cz. azon rendelkezéséhez, hogy „ha örökhagyó több végrendeletet hagyott hátra, valamennyit ki kell hirdetni“ hozzáfűzi az 1854. évi osztrák Pátensből átvett azt a rendelkezést, melyet még az 1894 : XVI. t.-cz., bizonyára megfontoltan, mellőzött, hogy „ez a visszavont végrendeletekre is áll.“ És hogy ezt a rendelkezést kellő súlylyal ellássa, hozzáveszi a német polgári törvénykönyvből azt a rendelkezést, mely ott más összefüggésben más czéllal bir, hogy „örökhagyó ellenkező rendelkezése semmis.“

Mindennapos dolog, hogy valaki után több végintézkedés marad, már t. i. korábbi végintézkedések, melyeket a rendelkező visszavont, újjal helyettesített. Változtak a viszonyai, változott a szándéka, az institutus eljátszotta jóakarátát stb. Aki sokáig él, sokszor végrendelezik. Nem egy ügyfelem van, akinek az évek során felszaporodott 8—10 ilyen végrendeletét őrzöm. Tipikus és jogosult az ilyen végrendelezőnek óhajtása, hogy az, aki újabb rendelkezése folytán jogát veszítette, ne szerezzen tudomást a régi végrendeletéről, mert csalódása, tapasztalás szerint gyűlölködésnek, családi visszavonásnak, zsaroló pereknek szokott a forrása lenni. A Javaslát újítása, azonfelül, hogy zaklató, költséges és perlekedésre serkentő: erőszakot is tesz a végrendelező akaratán, ellenmondásban a végrendeleti jog régi fundamentális elvével: publice enim expedit suprema hominum judicium habere. Miért legyen szabad rendelkezni ahogy akarok, de ne legyen szabad rendelkezni rendelkezésemmel? legyen szabad érvénytelenné tenni végintézkedésemet, és ne legyen szabad intézkednem a veszély ellen, hogy azt valaki mégis érvényesítse?

Téved a Javaslát, mikor megokolásában arra utal, hogy örökhagyó korábbi végrendeletét megsemmisítheti. Igen, a magánalakú végrendeletet, bár sokszor ez sem áll módjában; de közokiratba foglalt végrendeletét meg nem semmisítheti, csak visszavonhatja újabb rendelkezéssel, mely utóbbit persze szintén nem lehet a perenkivüli bírói ügybirálat alól kivonni, ha a Javaslát rendelkezése megmarad. Úgy, hogy valaki bár végintézkedés nélkül haljon el, mert közokiratba foglalt végrendeletét utóbb visszavonta, mégis legalább két végintézkedés fog utána publikáltatni, nem nagy előnyére a törvényes öröklési rend biztonságának. Egyik hatása ennek az újításnak az is lesz, hogy leszoktatja a közönséget a közvégrendeletek alkotásától. Kicsiben példája annak, hogy az u. n. pre-

ventiv állami jogvédelem, ha bizonyos határokon túlmegegy, a jogbiztonságot nem hogy megszilárdítaná hanem inkább megingatja.

Világos, hogy Javaslátunk a végrendelet kihirdetése körüli rendelkezéseivel beletévedt a „staatliche Bevormundung“, a „bürokratische Ängstlichkeit und Umständlichkeit“ ama útvesztőjébe, melyből a hagyatéki eljárást minden illetékes tényező már Ausztriában is régen kivezetni óhajtja. Nemcsak hogy most már utolsó pontjában is recipiálta az osztrák Pátensnek eddig csak részlegesen befogadott 61-ik §-át (Hat der Erblasser mehrere letztwillige Anordnungen hinterlassen, so werden alle, folglich auch diejenigen welche aufgehoben oder abgeändert zu sein scheinen, kundgemacht), de az állami gyámkodásnak ebben a §-ban megnyilatkozó irányzatát még tovább, mondhatni a lehetőség határáig fokozta, midőn a kihirdetési kényszert minden „okiratra“ kiterjesztette, mely „alakja vagy tartalma szerint végrendeletnek tűnik fel.“ A Pátens 61. §-ának egymást követő törvényalkotásainkban mondatról-mondatra történt receptiója talán a legvilágosabb példája az osztrák jogeszmék lépésről-lépésre való térfoglalásának; az utolsó talpalatot, melyen még eredeti jogunk meghuzódhatott volna, a Javaslát készül kihúzni alóla. Ha a megalkotandó eljárási rend ezen az uton tovább halad, akkor olyan reformra, lehet kilátásunk, mely hazai jogunkat nem előre, hanem századokkal visszafelé viszi a patrimonialis államrendezkedés eszmekörébe. Bizonyos, hogy a Javaslát szerzőitől az ilyen szándék távol áll. De ide fog vezetni a módszer, mely a német törvényt mintegy ollóval ketté vágja, kiveti belőle az eljárási jog irányító rendelkezéseit, és hiján hagyja azt egy határozott, anyagi és alaki jogot egységesen átható vezérlő eszmének. (Folyt. köv.)

A közjegyzők társadalmi helyzete és a díjszabás

Bátran bocsátanám bármilyen forum döntése alá azt a kérdést, hogy összeegyeztethető-e a közjegyzők társadalmi helyzetével a jelenlegi díjszabás. A döntés csak kedvezően üthet ki reánk közjegyzőkre. Egyhangú lenne az a vélemény, hogy a jelenlegi díjszabás érvényben tartása ma már egyenes megalázást jelent.

Nagyon sok esetben történt meg velem az utóbbi időben, hogy egészen kis emberek, különösen hitelesítéseknél arra kértek, hogy fogadjak el egy korona helyett kettőt, mert érezték, hogy egy magasabb képesítéssel bíró egyén ténykedését nem honorálhatják fillérekkel. Odavezetett a jelenlegi díjszabás, hogy már koronás borraivalókkal kínálnak meg minket! Tudom, hogy nem ez akart lenni. Jól esett volna az én egyszerű kisemberemnek többet fizetnie, hisz a méltánytalanság hevitette át az ő becsületes lelkét. De reám nézve lealázó volt az a tudat, hogy más is látja és érzi azt, hogy rajtunk és velünk méltánytalanság történik. És mi nem segíthetünk ezen. Többet nem kérhetünk, mint amennyit felszámítva igazolhatunk, s mint amennyi minket törvényes intézkedés alapján megillet. Az eredmény azonban sajnálkozás, vagy megszegyenítő ajánlat.

Ezt ki kell küszöbölni!

Engem és valószínűleg minden Kartársamat nem az bánt, hogy évenként tetemes összeget kell a jövedelemre ráfizetni, hogy megélni lehessen. Szívesen hozunk meg minden áldozatot, talán még jól is esik, hogy mi sem dúsíthatunk anyagi javakban akkor, amikor az összes hivatalnoki kar a megélhetéssel küzdök, de azt már joggal kívánhatjuk meg, hogy ne alázzanak meg.

A közjegyzői kar megalázása nem lehet közérdek, mert nemcsak az egyének szenvednek ezalatt, — hanem az intézmény is.

Nem lehet elvitatni, hogy az utóbbi években igen nagy volt a versengés a közjegyzői állásokért, de ennek nem tisztán materiális oka volt. Igen tekintélyes ügyvédek jó forgalmú irodáikat hagyták oda kisebb jövedelmű közjegyzői állásért és főleg azért, mert a közjegyzői állás egy megkülönböztetett állás volt, képviselőjének tekintélyes társadalmi helyzetet biztosított.

Ha azonban azt kutatjuk, hogy mi adott súlyt a társadalomban az állásnak, — be kell valljuk, hogy az állás megfelelő dotáltsága s az ezzel járó anyagi függetlenség.

Az intézmény létesítésekor igen kevés állás létesítetett s az 1880-ban megalkotott díjszabás az akkori és még az ezutáni években is — megfelelő jövedelmet biztosított.

Az új állások rendszeresítésével azonban a működési terület mind jobban kissebbített, — a díjszabás pedig változatlanul maradt.

Ma már elég tekintélyes a rendszeresített állások száma, elég szűk a működési terület, — de a díjszabás kérdésében változás nem állott be.

A 37 év előtti életviszonyokat és megélhetési feltételeket talán mégsem lehet a maiakhoz hasonlítani s ép ezért teljesen indokolatlan, hogy a kormányzat segítő kezét nélkülöznünk kell.

A hagyatéki díjszabás létesítésétől is 23 év telt el.

Nincs egyetlen állás, hol a javadalmazás kérdésében ilyen hosszú idő eltelte után ne történt volna változtatás.

A mérnök egyesületek, orvos szövetségek, ügyvédi kamarák tagjaik számára meg tudták teremteni a megélhetés jobb eszközeit, miért némák a mi Kamaráink, vagy miért zárkóznak el csak ezeknek a kívánságai elől?

Igaz, hogy a közfelfogásba az ment át, hogy a közjegyzők kellően vannak díjazva, — de ha csak a közvélemény az ellenességünk, meg kell teremteni egy más, reánk nézve kedvezőbb közfelfogást!

Igaz, hogy ez esetben sebeinket a nyilvánosság elé kell vigyük, mit nem szívesen tesz meg ez a testület, — a szegénységét nem szívesen viszi piacra senki s üres zsebeit nem szívesen tárja fel a nyilvánosság előtt, — de meg fogjuk értetni tudni a közvéleménnyel, hogy a mikor a mi anyagi helyzetünk javítását sürgetjük, erre nemcsak a mi önző érdekünk kényszerít, — hanem az intézmény szeretete, az állás méltósága.

Nem annyira nekünk, mint inkább az intézménynek van szüksége arra, hogy a régi súlya és tekintélye megmaradjon a társadalomban.

Ezt pedig más módon nem érhetjük el, csak a tagok anyagi helyzetének a javításával.

A tarifakérdés megoldását évek óta egy szerves reformmal kapcsolatban kívánják a kormányzati tényezők megoldani.

De a reform előreláthatólag még évek múlva sem lesz meg, a tarifakérdés pedig nem tűr halasztást, — mert az életviszonyok mindjobban sürgetik ezt.

Egy pár soros rendelettel ma elintézhető ez a kérdés, hisz a kormánynak megvan a felhatalmazása bármilyen rendelet kibocsátására.

A rendeletnek nem kellene többet tartalmaznia, csak annyit, hogy a közjegyzők az érvényben levő díjszabásaik minden egyes tételénél bizonyos százalékkal többet számíthatnak fel.

Ez sem időbe, sem fáradságba nem kerül, — tisztán jóakarattal kell hozzá.

A rendelet kibocsátásával nem éreznők többé azt a megalázó helyzetet, amelyben most vagyunk.

Dr. Kovácsy Albert
marosvásárhelyi kir. közjegyző.

Reformokat!

Az 1874 : XXXV. és az 1886 : VII. törvénycikkek rendelkezései, valamint az 1894 : XVI. törvénycikk s egyáltalában minden a királyi közjegyzői intézménnyel összefüggő rendelkezések régóta alapos revízióra szorulnak. Ennek szükségét az illetékes tényezők s maga a kormány is elismerik, mégis évek hosszú során át a királyi közjegyzők intézményének fejlesztése, a kar érdekei megvédése, tekintélyének emelése érdekében semmi sem történt — s ott, ahol kísérletek történtek, azok végeredményben a kar érdekeire nézve sérelmeseknek bizonyultak — anélkül, hogy a közönség érdekét szolgálták volna s a bíróság tervezett tehermentesítéséhez fűzött reményeket közelebb hozták volna a megvalósuláshoz.

Ezidőszerint kevés a remény arra, hogy a közjegyzői intézmény fejlődésében kedvező változás fog beállani s amennyiben ilyen változás bekövetkezne, több mint bizonyos, hogy ez nem fogja beváltani az ahhoz fűzött reményeket!

Nem is válthatja be azokat, mert a közjegyzői intézmény fejlesztésére vonatkozólag kimondott programunk nincs, nincs szabott irányunk, s ha vannak is közülünk egyesek, akik a kormány vagy a nyilvánosság előtt fejlődésünk irányelveit főbb vonásokban jelezték s egyes kérdésekben nagy általánosságban állást foglaltak, ezek — bármennyire hálára kötelez is bennünket fáradozásuk — elszigetelt egyéni törekvéseknek nevezhetők csak, amelyeknek ép azért kellő súlyuk nincsen.

Ne általános elveket hangsúlyozzunk, de készítsük elő a törvényt úgy, amint arra az országnak, nekünk s a nagyközön-

ségnek szüksége van. Tegyük meg a részletekbe menő előmunkálatokat! Ne várjuk azt, hogy a kormány bennünket egy kész törvénnyel lépjen meg, amely nem hozzáértő emberek — nem közjegyzők tapasztalatai alapján készült! Hanem legfeljebb közjegyzők meghallgatásával is, mert akkor bizonyosak lehetünk benne, hogy ez a törvény nem lesz jó és sem a közönség érdekét, sem a mi érdekünket kellőképp szolgálni nem fogja.

Bizottságok alakítása nélkül s a lényegét megőző alakítások elkerülésével állapítsunk meg egy programot s azt közöljük mindenkivel, aki a karhoz tartozik. Egy programot, amelynek lényege nem a díjskála felemelése legyen! Vagy legalább is nem legfőképpen a díjskála felemelése; hanem a közjegyzői törvény olyan revíziója, amely a királyi közjegyzők tekintélyének és befolyásának emelését célozza, a királyi közjegyzők ügykörét kiterjeszti, a kötvényben nekik biztosított, de a többi hatóságok által figyelmen kívül hagyott — vagy a házagos törvények által kellőképp nem biztosított előjogokat megvédi és joghatályosakká teszi — végre az elavult rendelkezéseket kiküszöböli és megfelelőekkel pótolja.

Dr. Teőke Béla
budapesti kir. közjegyző.

Felsőbírósi határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

23. A Pp. 62. §-a csupán arra az esetre intézkedik, ha az alperes magát a Pp. életbelépte előtt a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróságnak okiratban alávetette. A végrehajtási kérelem alapjául szolgáló közjegyzői okirat 8. pontja szerint azonban a szerződő felek csupán a mindenkori felperesként fellépő fél által szabadon választható bármely budapesti kir. járásbírósi illetékességének és a sommás eljárásnak vetették alá magukat, akarattuk tehát nem csupán az illetékességnek, hanem a hatáskörnek is a törvény korlátai között egymásra nézve meghatározása volt. Nem jöhet tehát a jelen esetben alkalmazásba a Pp. 62. §-a. És minthogy az 1874 : XXXV. t.-cz. 112. §-a szerint a végrehajtási törvény közjegyzői okirat alapján ahhoz a bírósághoz intézendő, amely a fennforgó ügyre nézve per esetén illetékes volna, minthogy továbbá a szerződésnek idézett

pontja szerint a szerződő felek per esetére bármely budapesti járásbiróság illetékességének vetették alá magukat és a sommás eljárást kötötték ki, és így a végrehajtás elrendelésére a budapesti kir. törvényszéknek hatásköre nincs; minthogy végül a végrehajtást elrendelő végzés ellen felfolyamodásnak van helye azon az alapon is, mert az elsőfokú bíróság a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel nem birt: a másodbiróság végzését helyben kellett hagyni. (Curia 1916. ápr. 26. 1564. sz.)

*

24. A házastársak között létesült jogügyletek érvényességéhez az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-a szerint közjegyzői okirat szükséges. A törvénynek ezt az intézkedését a H. T. 92. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a tartásra nézve a házastársak szabadon egyezkedhetnek, nem helyezte hatályon kívül. (Curia 1916. december 14. 7067/28.)

*

25. A Budapesten 1915. évi november hó 21-én dr. K. J. kir. közjegyző által 1903/1915. ügyszám alatt felvett okirat 1. pontja szerint a felek abban állapodtak meg, hogy házasságuk felbontása iránt bontóperet tesznek folyamatba és ez okból úgy a személyi, mint a vagyoni viszonyokat rendezik.

Ennek a megállapodásnak volt folyamánya az, hogy alperes a közjegyzői okirat 2. pontjában a bontópernek 1915. évi decz. hó 15-ik napjáig leendő megindítására, felperes pedig az okirat 10. pontja szerint arra kötelezte magát, hogy az alperestől kapott 20,000 K. készpénzhozományt takarékpénztári könyvecskében legkésőbb 1915. évi december hó 5-ig az eljáró kir. közjegyzőnél letétbe helyezi.

Nem vitás felek között, hogy felperes egy, a „Pesti hazai első takarékpénztár“ által 20,000 K-ról kiállított betéti könyvet a kitűzött időn belül dr. K. J. kir. közjegyzőnél letétbe helyezett. E tényállás alapján és tekintettel arra, hogy alperes a H. T. 77. §-ának a) pontja alapján nem indította meg a bontóperet, holott felperes a megszakított életközösséget az alperes kérelmére kibocsátott birói meghagyás dacára sem állította helyre: felperes annak tűrésére kérte alperest köteleztetni, hogy a dr. K. J. kir. közjegyzőnél letétben lévő takarékpénztári betéti könyvecskét felvehesse.

Feleknek az a megállapodása, mely szerint házasságukat felbontják, a jó erkölcsökbe ütközik, s így egyikük sem érvényesíthet oly jogot, melyet arra a megállapodásra alapíthat.

Minthogy pedig az alperes 20,000 K-át tevő készpénzhozományának kir. közjegyzőnél való letétbe helyezése a házasság felbontására irányzott megegyezésnek a folyamánya: nem részesülhet

birói oltalomban az a jog sem, melyet felperes azon czímen érvényesít, hogy alperes nem tett eleget elvállalt kötelezettségének, amennyiben a kitűzött határidőn belül elmulasztotta a bontóper folyamatba tételét.

A keresetben érvényesített jogczímen tehát felperes keresetének nem volt hely adható.

Minthogy azonban oly esetben, midőn valamely szerződés-szerű megállapodás a jó erkölcsökbe ütköző volta miatt nem részesülhet birói oltalomban, a megállapodás létrejötte előtti állapot állítandó helyre: jogos felperesnek az a kereseti kérelme, hogy alperes a kérdéses betéti könyv felvételének tűrésére köteleztessék.

Jogsabályt sértett tehát a felebbezési bíróság felperes keresetének elutasításával. (Curia 1917. jan. 24. 6576. sz.)

Hagyatéki eljárás.

26. A másodbiróság a hagyaték átadását megtagadó elsőbirósági végzés megváltoztatásával, a hagyaték átadását elrendelte s az elsőbiróságot további eljárásra utasította; ez a végzés nem a hagyaték átadásának kérdéseire vonatkozó, a hagyatéki eljárást befejező végzés; nem tartozik tehát a másodbiróságnak azok közé a végzése közé, amelyek ellen az 1894 : XVI. t.-cz. 124. § szerint további felfolyamodásnak van helye. (Curia 1917. január 16. 6731/1916.)

*

27. A közszerzeményi igény érvényesítése az örökösödési eljárás keretén kívül esik, ez tehát nem akadályozza meg azt, hogy a hagyaték az örökösöknek átadassék. (Curia 1916. október 31. 6219. sz.)

*

28. Miután az örökagyó vagy örökös hitelezőjének kielégítése avagy követelésének dologi biztosítása az örökösödési eljárás keretébe be nem vonható és az 1894 : XVI. t.-cz. 3. és 36. §-aiban foglalt rendelkezésekre tekintettel, a tkvi rendt. 74. §-a értelmében feltételes zálogjogát szerzett végrehajtható hitelezőnek a joga is csak az örökösödési eljárás megindítására szorítkozik, nem férhet kétség ahhoz, hogy a hitelezőnek a perenkívüli örökösödési eljárás keretében ahhoz nincsen joga, hogy az öröklési jogból folyó kérdések mikénti rendezéséhez és így különösen ahhoz, hogy az örökösök között az osztály hogyan ejtessék meg és hogy ennek következtében a hagyaték kinek adassék biróilag át, hozzászólhasson,

amiből folyik, hogy a birói átadó végzést sem támadhatja jogorvoslattal meg arészben, hogy a hagyaték miként adassék át. (Curia 1916. aug. 29. 10,593/1915. sz.)

*

29. Annak a vitás és a felfolyamodás keretében eldöntésre váró kérdésnek, hogy a D. V. hitelező által az örökhagyó hagyatékához tartozó és birói letétben levő készpénz-összegre vezetett végrehajtásnak van-e oly hatálya, hogy ennek következtében kiutalás eszközölhető, továbbá hogy a D. V. hitelező által foganosított végrehajtás megelőzi-e a N. B. javára elrendelt és foganosított végrehajtást, az e hitelezők által támasztott vitás, ellentétes kérelmekre tekintettel, nem képez oly kérdést, amely a hagyatéki bíróság által, a hagyatéki eljárás keretében eldönthető lenne, mert e kérdés nem a hagyatéki bíróság, hanem az 1881: LX. t.-cz. 118. és 119. §-ai értelmében a végrehajtás foganosítására illetékes bíróság hatásköréhez van utalva; téves tehát mindkét alsóbíróságnak az a rendelkezése, hogy e kérdés tárgyában döntött. (Curia 1916. márcz. 1. 9101/1915. sz.)

*

30. Az 1894: XVI. t.-cz. 85. §-a értelmében a törvényes örökösrel szemben akkor is a szóbeli végrendeletre támaszkodó örökösst kell perre utasítani, ha az utóbbi van a hagyaték birtokában. (Curia 1916. jun. 21. 3714. sz.)

*

31. Az egyik örökösre már telekkönyvileg átírt ingatlanok bizonyos hányada iránt támasztott megtérítési igény, habár annak alapja örökösödés, mégsem képez oly igényt, amely az 1894: XVI. törvényczikk rendelkezései alapján perenkívül osztály vagy birói átadás tárgyát képezhetné. Ily igény tehát a törvény rendes útjára tartozik. (Curia 1915. okt. 20. 4499. sz.)

*

32. Az az örökös, akit a hagyatéki bíróság az egyik kérdésben perre utasított, a másik kérdésben pedig a törvény rendes útjára utasított, mindezeknek az eldöntését egy és ugyanazon perben szorgalmazhatja. (Curia 1916. máj. 17. 10,937/1915. sz.)

*

33. A perenkívüli hagyatéki eljárás során az a vitás kérdés, hogy az örökhagyó által még életében tett ajándékozásra alapított tulajdoni igény fennáll-e, el nem dönthető. Ha ennek következtében az igénylő a törvény rendes útjára utasíttatik, és ha ezen tulajdoni igény birói eldöntése előtt a hagyaték átadása tárgyában rendelkezni nem lehet, a per indítását határidőhöz és ennek elmulasztását a tulajdoni igény mellőzéséhez kell kötni. (Curia 1916. aug. 29. 9769/1915. sz.)

*

34. Ha az örökhagyó végrendeletében az özvegyi jogról nem intézkedett és az örökösök e jogot csak valamely, élők közötti jogügylet alapján teszik vitássá: nincs helye perreutasításnak, vagy az özvegyi jogra való tekintet nélküli átadásnak; hanem az örökösöket az 1894: XVI. t.-cz. 81. §-a értelmében a törvény rendes útjára kell utasítani; mert az özvegy kielégítésének meg vagy meg nem történte a perenkívüli hagyatéki eljárásban el nem bírálható. (Curia 1916. jun. 21. 940. sz.)

*

35. Olyan esetben, amikor a férj neje özvegyi jogát végrendeletileg szabályozza s illetve korlátozza, a nőt kell a törvény rendes útjára utasítani az örökösökkel szemben a végett, hogy a végrendeletnek ez az intézkedése megszüntetessék. (Curia 1916. febr. 22. és aug. 30. 9718/1915. és 4084/1916. sz.)

*

36. A hagyatéki tárgyalás során a f-i kir. közjegyző előtt 1911. decz. 6.-án tartott tárgyaláson az örökhagyó egyedüli leszármazója és özvegye között a hagyatékra vonatkozólag az az egyezség jött létre, hogy az egész hagyatékot kapja öröklés címén örökhagyó fia, ki köteles az özvegynek évi 600 K életjáradékot megfizetni. Az életjáradék telekkönyvileg nem biztosítandó. Ezen egyezség alapján a f-i kir. járásbiróság jogerős végzésével a hagyatékot az örökösöknek át is adta. A hagyatéki eljárás ezzel végérvényes befejezést nyert. Eltekintve attól, hogy az örökösödésből folyó jogok ekként az érdekeltek között egyezségileg lettek rendezve s a 600 K évi járadék az özvegyi jog ellenértékeként kikötötnnek jelentkezik, tehát az az özvegyi jog megállapodásszerű korlátozását foglalja magában s ekként az özvegyi jog telekkönyvi bekebelezés útjánai biztosításnak már ez okból sincs helye: az elsőbirói végzés helyben volt hagyandó az okból, mert a hagyatéki eljárás jogerős befejezte után netán felmerülő vitás kérdés elbírálása peruttra tartozik s így az ÖT. 81. §-a alkalmazásának a jelen ügyben már ez okból nincs helye. (Lugosi kir. törvényszék 1915. decz. 7. 2257. sz.)

*

37. A felfolyamodások hivatalból visszautasítottak: Az 1912: LIV. t.-cz. 6. §-a által hatályában fenntartott 1894: XVI. t.-cz. 93. §-ának 2. bekezdése szerint hagyatéki zárlat elrendelése esetén az 1881: LX. t.-cz. 253. §-ának intézkedése az irányadó, a most felhívott törvényszakasz szerint pedig a végrehajtási törvénynek a zárgondnok jogaira és köteleességeire, a zárgondnoki számadásokra, azok elintézésére, a zárlati költségek és díjak előlegezésére és megállapítására vonatkozó rendelkezései a hagyatéki eljárás során elrendelt zárlatok eseteiben is a dolog természetének megfelelően alkalmazandók. A fenthivatkozott törvényhelyek rendelkezéseiből önként folyik, hogy a végrehajtási törvénynek a felfolyamodásokra vonatkozó rendelkezései a hagyatéki zárlat és az ebből kifolyó kérdések fölött hozott bírósági végzések ellen benyújtott felfolyamodásokra is alkalmazandók. A végrehajtási törvény 34. §-át hatályon kívül helyező 1912: LIV. t.-cz. 40. §-a szerint a másodbíróság végzése ellen további felfolyamodásnak csak a zárlat elrendelése tárgyában hozott végzés ellen van helye, a felfolyamodásokkal megtámadott másodbírósági végzés azonban nem a zárlat elrendelése tárgyában hozatott. (Curia 1916. szept. 12. 1286. sz.)

*

38. Ha a törvényszéki elnöknek egyenes ágban rokona a felfolyamodás alatt álló hagyatéki ügyben mint örökös vagy hagyományos érdekelve van, a kir. táblának más törvényszéket kell mint felfolyamodási bíróságot kijelölnie. (Budapesti kir. tábla 1916. jan. 22. 15,110/1915.)

*

39. A halálesetfelvételi ív tanúsága szerint Ungváron a katonái járványkórházban 1915. évi február 16.-án hősi halált halt G. J. temesújlaki születésű magyar honos volt, akinek azonban állandó lakhelye Grácban (Ausztria) volt. Örökhagyó után az ország területén hagyatéki vagyon nem maradt, a gráci cs. kir. járásbíróság pedig a Grácban levő készpénzhagyaték tekintetében A. XI. 745/1915. sz. alatt hozott végzésével, örökhagyó külföldi volíára tekintettel, illetékességétől elállott és az iratokat az ungvári kir. járásbírósághoz tette át, ahonnan azok a buziásfürdői kir. járásbírósághoz tétettek át illetékes intézkedés végett. A buziásfürdői kir. járásbíróság f. évi január 19-én 76/1916. szám alatt hozott végzésével az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-ának 3. bekezdése alapján az iratokat az illetékes ungvári kir. járásbírósághoz visszaküldötte. Az ungvári kir. járásbíróság f. évi január 27-én 5872—1915. szám alatt hozott végzésével az iratokat a buziásfürdői kir. járásbíróság illetékességének megállapítása, esetleg az 1894: XVI. törvénycik 7. §. utolsó bekezdése alapján az illetékesség kijelölése végett intézkedés végett, a buziásfürdői kir. járásbírósághoz ismét-

telve visszaküldötte azért, mert az örökhagyó gráci lakos volt, azonban magyar honos és temesújlaki illetékességű, a hagyaték tárgya pedig külföldön levő ingóság, amelyre vonatkozólag a külföldön eljárásra illetékes bíróság illetékességét a magyar bíróságnak engedte át, ez az illetékes bíróság pedig a buziásfürdői kir. járásbíróság, mert az a körülmény, hogy örökhagyó mint katona az ungvári kórházak egyikében halt el, ezen illetékességet a m. kir. ministerium 1445/1915. M. E. számú rendelete szelleméből kitűnőleg sem szüntette meg.

Ily tényállás mellett, az 1894: XVI. t.-cz. 128. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezésre tekintettel, az 1912: LIV. t.-cz. 3. §-a értelmében hatályát veszített 1881: LIX. t.-cz. helyett, az 1912. évi LIV. t.-cz. 9. §-a szerint alkalmazást nyerő 1911: I. t.-cz. 51. §-ában foglalt rendelkezés alapján ki kellett mondani a rendelkező rész szerint, hogy ezen hagyatéki ügyben az ungvári kir. járásbíróság illetékes eljárni és pedig azért, mert az 1894: XVI. törvénycik 7. §-ának 3. bekezdésében foglalt rendelkezés szerint: ha az örökhagyónak az ország területén rendes lakhelye nem volt, az örökösödési eljárásra az a kir. járásbíróság illetékes, amelynek területén az örökhagyó meghalt, már pedig a fentiek szerint az ország területén rendes lakhellyel nem bírt örökhagyó Ungvárt halt hősi halált; és az 1894: XVI. t.-cz. 8. §-ának utolsó bekezdése szerint a magyar honos örökhagyónak az ország területén kívül levő ingó hagyatékára nézve is, miután ezen hagyaték tárgyalására a hazai bíróság hatáskörébe tartozónak elismerve van, e bíróság illetékes eljárni. Ezen mit sem változtat a m. kir. ministeriumnak 1445/1915. M. E. sz. alatt kiadott rendelete, miután e rendelet az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-ában foglalt rendelkezéseket nem érinti. (Curia 1916. ápr. 5. 986. sz.)

*

40. Az alapítványokról szóló törvényeink, jelesen az 1715. évi LXXIV., 1723. évi LXX., 1791. évi XXIII. és XXVI. törvény-cikkek rendelkezése szerint az iratoknál lévő végrendeletben körülírt alapítvány kormányhatósági jóváhagyás nélkül létesülhet, s e törvényekben az ilyen természetű alapítványokra csak a főfelügyeleti jog van fenntartva, amiként ezt a kir. Curia 5856/1909. számú elvi jelentőségű határozatában kimondta és állandó joggyakorlatot képez.

Ebben a főfelügyeleti hatalomkörben az a jog, hogy a kormányt közreműködés is illeti meg a jóváhagyás megadása által az alapítvány létesítésében, nemcsak benn nem foglaltatik, de a magyar alapítványi jognak hosszú történeti fejlődés folyamán kialakult rendszere, mely az 1791. évi XXIII. törvény-cikkben és az 1791. évi XXVI. törvény-cikknek különösen 10. §-ában nyert betetőzést, a kormánynak ezt a közreműködési jogát az ilyen ala-

pítványok létesítésében egyenesen kizárja. Ennek a rendszernek ugyanis az idézett törvényekben körülírt, a „piae causae“ fogalmi körébe eső alapítványok tekintetében garantális természetű elve az, hogy a főfelügyelet csak a már létrejött és az illetékes testületek kezelésébe jutott ilyen alapítványok fölött gyakorolható, s a főfelügyeletből folyó összes jogok a már létrejött alapítvány, illetve annak kezelése ellen évenyesítendő. (Curia 1916. szept. 26. 5227. sz.)

*

41. A végrendelettel létesített alapítvány céljaira rendelt vagyon megőrzésére és állandó kezelésére hivatott város, az alapítvány céljaira rendelt hagyatéki vagyonra nézve a végrendelettel valószínűsített öröklési igény biztosítása szempontjából az 1894 : XVI. t.-cz. 89. és 90. §§-ainak egybevetett értelmében hagyatéki zárlat kérésére jogosított félnek tekintendő. (Curia 1916. jul. 3. 4357/1916. sz.)

*

42. Ha az örökhatározó végrendeletében úgy intézkedett, hogy az általa kinevezett két végrendeleti végrehajtó a hagyatékot az átadásig együttesen és kizárólag kezelje, akkor az egyik végrendeleti végrehajtónak elhalálozása a másik végrendeleti végrehajtónak vagyongazdálkodói tisztét is megszünteti; és a bíróság a zárgondnokot a végrendeletre, valamint az érdekeltek javaslatára is tekintet nélkül rendeli ki. — Az 1894 : XVI. t.-cz. 93. §-ának rendelkezése szerint a hagyatéki zárlat elrendelése esetére is irányadó 1881 : LX. t.-cz. 253. §-a, illetve az e szakaszban fölhívott többi §-ok és az e törvény alkalmazása következtében kifejlődött állandó bírói gyakorlat egy és ugyanazon zárlati ügyben két zárgondnok kinevezését lehetővé nem teszi. (Curia 1916. jun. 8. 1782. sz.)

*

43. A kormányhatóságilag jóváhagyott alapító levél megalkotása előtt az örökhatározó által kezelésre kijelölt szerv, az alapítványt, amint nem kezelheti, azonképpen hatóságok előtt nem is képviselheti; az alapítólevél kormányhatósági jóváhagyása előtt tehát az alapítvány képviselője a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a közalapítványi kir. ügyigazgatóságra vonatkozólag 1867. évi szeptember 27-én 10,165. szám alatt kiadott szolgálati utasítása alapján kifejlődött joggyakorlat értelmében kizárólag a közalapítványi kir. ügyigazgatóság van hivatva; és így a törvényes örökösök is egyedül az utóbbival szemben utasítandók perre. (Soproni kir. törvényszék 1916. febr. 26. 240. sz.)

*

44. A hagyatékátadó végzés nem bizonyítja azt, hogy az abban foglaltak valóban az örökhatározó hagyatékához tartoznak és nem biztosít tulajdont az abba felvett betéti könyvre. (Curia 1916. okt. 17. 4917/1916. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

45. Az adós által nem sajátkezűleg irt és tanuktól nem előttemezett kötelezvény alapján a zálogjog telekkönyvi előjegyzésének helye van. (Curia 1916. okt. 25. 397/1916. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

46. Sem a kereskedelmi törvényben, sem az alapszabályokban nem foglaltatik olyan rendelkezés, amely az igazgatóságnak kötelességévé tenné, hogy az alapszabályok részleges módosítása esetén, a közgyűlési meghívóban az alapszabályok módosítandó rendelkezését tüzetesen megjelölje. Ekként megfelelő volt a tárgysorozatban „az alapszabályok módosítása“ megjelölés és így a közgyűlés e tárgyban hozott határozata megsemmisítésének törvényszerű alapja annál kevésbé van, mert a részvényesek érdekeinek megóvása szempontjából a közgyűlés tárgyának említett megjelölése elégségesnek mutatkozik. (Curia 1916. december 7. 4681.)

*

47. Az egyes igazgatósági tagokat a czégjegyzésből kizárni nem lehet, mert a tagok, mint a részvénytársaság törvényes képviselőivel felruházott igazgatóság tagjai, ebbeli minőségükből folyólag a törvény erejénél fogva a jogosítottak a részvénytársaság alapszabályszerű czégjegyzésére és a K. T. 185. §-ának az a kitétele, amely szerint a czégjegyzés akképp történik, hogy a jogosítottak a társasági czéghez saját aláírásaikat csatolják, egyrészt azt jelenti, hogy nem valamennyi tagnak kell a czéget aláírni, hogy a czégjegyzés a részvénytársaságot kötelezze, hogy az igazgatóság tagjai közül hánynak aláírásával válik a czégjegyzés érvényessé, másrészt ez a szakasz arra is utal, hogy az igazgatósági tagok jogosítottak a czégjegyzésre. Éppen ebből a szempontból kívánja meg a K. T. 184. §-a, hogy valamennyi igazgatósági tag bemutassa hitelesített czég aláírását. (Curia 1916. nov. 8. 5820. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

48. A végrendeletet az írni és olvasni tudó végrendelező nem önkezűleg írta, de sajátkezűleg aláírta, az alaki kellékek betartására vonatkozóan a végrendelet szövegébe foglalt kitétel pedig szószerint a következőképp hangzik: „ezen végrendelet tartalma a végrendeletet hagyó és a jelenlevő tanúk előtt felolvasva, tartalma a jelenlevő tanúk előtt megmagyaráztatott, a végrendelet-hagyó által elfogadtatott és aláíratott.” A végrendeletnek ebből a tartalmából helyesen jutott a felebbezési bíróság arra a jogi meggyőződésre, hogy a szóbanforgó írásbeli végrendelet az 1876. évi XVI. t.-cz. 5. §-ában foglalt alaki kellékek megtartásával készült, idevonatkozó indokolásánál fogva és azért, mert a végrendeletnek idézett szövege nem értelmezhető másként, mint akként, hogy úgy az örökhagyó által a végrendelet elfogadására nézve tett nyilatkozat, amely pedig egyértelmű azzal, hogy az előtte felolvasott okirat az ő végrendeletét tartalmazza, — mint a végrendelet aláírása a tanúk együttes jelenlétében történt meg. (Curia 1917. január 30. 6732/1916. sz.)

*

49. Abban az esetben, ha a házastársak a közös végrendeletben vagyonukról, vagy annak egy részéről, mint egységes egészből egymással azonosan rendelkeznek s örökösnek vagy hagyományosnak kölcsönösen ugyanazt a harmadik személyt nevezik meg, a közös és kölcsönös rendelkezésekben nyilvánuló akarategységből következően ezeknek a rendelkezéseknek egymástól való függését és viszonyosságát, vagyis azt kell megállapítani, hogy mindkét házastárs a másiknak az övével azonos intézkedésre való tekintettel és csakis ettől feltételesen tette meg a maga rendelkezését. — II. Az állandóan követett és elvi jelentőségű határozatban is kifejezésre jutott törvénykezési gyakorlat szerint a közös végrendeletben a mindkét házastárs által megnevezett örökösök vagy hagyományosok javára tett kölcsönös és egymással összefüggő (correspectiv) rendelkezések az egyik házastárs halála után a túlélő által vissza nem vonhatók, s meg nem változtathatók. (Curia 1916. decz. 12. 6706/1916. sz.)

*

50. Az ideiglenes törv. szabályok 12. szakaszának rendelkezéséből nyilvánvaló, hogy ági vagyonban a nagyszülők csak akkor örökölnék, ha sem szülők, sem tőlük leszármazó oldalrokonok nincsenek és hogy a szülők és azoknak leszármazói a nagyszülőket és azoknak egyéb leszármazóit feltétlenül, tehát akkor is

kizárják, ha a hagyatéki vagyon a nagyszülőktől, vagy azok ágától eredt. Ebből a jogszabályból pedig következik, hogy az örökhagyó közvetlen jogelődétől, tehát szülőjétől származó törzshöz (parantela) tartozó leszármazó kizárja a távolabbi törzsből származókat, tekintet nélkül arra, hogy a vagyon egy távolabbi felmenőtől, illetve annak ágától származott. (Curia 1917. január 23. 6989/1916. sz.)

*

51. Állandó birói gyakorlatunk értelmében az osztályos testvértől visszteher ellenében megszerzett ági vagyon ebbeli jellegét elveszti és a szerző félnek szerzeményi vagyonává alakul. (Curia 1916. november 21. 5214. sz.)

*

52. Anyagi jogszabály, hogy özvegyi jog csak a nem vétkes nőt illeti meg, mert: az özvegyi jognak alapja a házastársak együttélése és a nőnek a házassági viszonyban megőrzendő hűsége, amelynek megszegése esetén a nő a házassági viszonyból folyó özvegyi jogát nem érvényesítheti. A különélő nőt, még a férj által folytatott ágyassági viszony sem jogosítja fel a köteles hűség megszegésére és erkölcstelen viszony folytatására és a nő a házasság jogi fennállásának és a különélés egész tartama alatt a hitvestársi köteles hűséget olyként tartozik megőrizni, hogy a megszakított házassági együttélésnek bármikor való helyreállíthatása elé a nő részéről erkölcsi akadály fenn ne forogjon, mert csak ez alapon érvényesítheti a különváltan élő nő azt a jogot, mely a hitvestársi köteles hűség ellenértékeként, a házassági jogviszonyból folyólag illeti meg a nőt és az özvegyet, aki férje nevét viseli, aki férjétől életében a tartást, a férj halála után pedig özvegyi jogot élvezni kíván. (Curia 1916. decz. 19. 6551. sz.)

*

53. A férjnek a felesége ideiglenes eltartására irányuló kötelezettsége érvényes házasság fennállását föltételezi, amiből nyilvánvaló, hogy a férj elhalálozásával, illetőleg a házassági viszony megszűntével a férjnek az ideiglenes nőtartási kötelezettsége megszűnik és a nőt a férje halála után a férj örökösei ellen tartás helyett a férj vagyonából özvegyi jog illeti meg, ami azonban az ideiglenes nőtartási per keretén kívül eső és itt el nem bírálható jogkérdés. (Curia 1916. december 6. 6568. sz.)

*

54. Ha az özvegy özvegysége ideje alatt gyermeket szül, mely elhalt férjétől nem származhatik: ez a körülmény egymagában érdemtelenné teszi őt az özvegyi jogra, habár nem él is ágyassági viszonyban. (Curia 1916. okt. 17. 6146/1916. sz.)

*

55. Ha az anya gyermekeivel, akik lemondottak anyjuk özvegyi jogának korlátozásáról, abban állapotott meg, hogy a jövedelemfeleslegből úgy apanageirozza őket, amint ő akarja és jónak látja: e visszterhes megállapodás értelmében az anya a gyermekeket a jövedelemfeleslegből az apanageadásnál rendszerint tekintetbe veendő körülmények mérlegelésével szükségleteik mérvéhez képest részeltetheti, de arra nincs jogosítva, hogy apanagejuk összegét társadalmi helyzetük, vagyoni és családi viszonyaik teljes figyelmen kívül hagyásával kizárólag a saját jótetszésétől függően határozza meg. (Curia 1916. nov. 7. 4317/1916. sz.)

*

56. A m. kir. Curia teljes ülésének 84. számú polgári döntvénye. A m. kir. Curia a jogegységi tanácsnak 13. számú polgári döntvényét hatályon kívül helyezi és kimondja: Aki valamely ügyének ellátására maga helyett mást rendel ki, azért a kárért, amelyet a kirendelt az ügykörébe eső teendők teljesítésében harmadik személynek jogellenesen okoz, csupán saját vétkessége esetében felel. Ez a vétkesség nem forog fenn, ha a megbízó bebizonyítja, hogy a kirendeltnek megválasztásánál s amennyiben felügyeletre, utasításra, vagy a tennivalók teljesítéséhez eszközök nyújtására van szükség, ennél is a kellő gondosságot kifejtette, vagy hogy a kár a megbízónak a kellő gondossága kifejtése esetében is bekövetkezett volna. Ez a szabály nem vonatkozik azokra az esetekre, amelyekre valamely külön törvény és amelyekre az üzem vagy a foglalkozás veszélyessége, illetve terjedelme, vagy természete alapján a bíró a vétkesség nélkül való felelősséget megállapítja. (1917. jan. 20.)

*

57. A H. T. 94. §-a első bekezdésének abból az intézkedésből, hogy „az elvált vétkes nő férje nevét nem viselheti“ az is következik, hogy amennyiben a bontóperben a nő vétkessége megállapítást nyer, — a nő férje nevét már a törvény rendelkezésénél fogva nem viselheti, s így annak ítéletileg leendő külön kimondására, hogy a nő jelenlegi férje nevének viselésétől eltiltatik, szükség nincs; amennyiben pedig a törvény tilalma dacára a nő volt férje nevét mégis használja, ennek megszüntetése, vagy megtorlása végett a netán szükséges eljárás polgári birói eljárás alá nem tartozik. (Curia 1916. szept. 20. 4101. sz.)

*

58. A K. T. 347. §-a nem tartalmaz ugyan a hiteles személy közbenjöttével tartott nyilvános árverés miként leendő közzétételére nézve részletes intézkedéseket, mégis a K. T. 271. §-ából kétségtelen, hogy a késedelmes vevő rovására történnék csak az olyan árverés tekinthető, amelynél az eladó a rendes kereskedő gondosságával eljárva, az árverés közzétételét olyan módon eszközli, amely rendes körülmények között a késedelmes vevő érdekeinek megóvására alkalmasnak látszik.

Amde az előadó felperes fellépése folytán a gyöngyösi kir. közjegyző által Gyöngyösön, 1914. évi július hó 7-ikén megtartott árverésnek a felperes által eszközölt közzététele a vevő érdekeinek megóvására alkalmasnak nem tekinthető;

mert felperes saját felülvizsgálati előadása, illetve felülvizsgálati kérelmének idetartozó mellékletei szerint a szóbanforgó árverést csak egy gyöngyösi hetilapban, csak egyizben, még csak a fent jelzett hónap 5-ikén tette közzé, és az árverésnek megelőző, dobszóval való kihirdetését is mellőzte.

A közzétételnek ez a módja alig hagyhatott fenn kétséget az iránt, hogy azon az árverésen megelelő, komoly árverési verseny kifejlődni nem fog; amit kétségtelenné tesz az árverésnek eredménye is. (Curia 1916. december 6. 3386. sz.)

*

59. Az meg lévén állapítva, hogy a teljesítés helye a jelen esetben Triest volt, az alperes abban jelöli meg az anyagi jog megsértését, hogy az árú ekként Triestben volt átveendő, azt felperes csak ott kifogásolhatta, ha tehát a felperes jogáról lemondva az árut Kassára küldette, ezzel az kifogás nélkül átvettnek tekintendő; és minthogy a vevő azzal a jogával, hogy a meg nem felelő romlandó árut az eladó rovására hiteles személy közbenjöttével eladhatja, csakis a teljesítés helyén élhet, a rendeltetési helyen megtartott árverésen, tehát nem szabályszerű eladás útján előállott árkülönbözetben nem marasztható. Azonban a K. T. 346. §-ában említett átvétel alatt nem a jogi, hanem a tényleges átvétel értendő, ebben a helykülönbség melletti vételben tehát a felperes, aki a dolog természete szerint csak a rendeltetési állomáson jutott abba a helyzetbe, hogy az árut megvizsgálhassa, függetlenül a teljesítés helyétől, ezen az árú rendeltetési helyén eszközölt megvizsgálás alapján volt jogosítva az árut rendelkezésre bocsájtani és a K. T. 347. §-ában biztosított jogánál fogva a megromlásnak kitett árut ugyanott, nyilvános árverés útján hites személy közbenjöttével eladni, az e helyütt eszközölt eladás tehát nem szabálytalan és a felperest érvényesített igényétől nem ütheti el. (Curia 1916. december 5. 3284. sz.)

*

60. Minden követelés átruházható, hacsak ezt a szolgáltatásnak a hitelező személyéhez kötött természete vagy külön törvényes rendelkezés ki nem zárja. Engedményezés tárgya az 1874: XVIII. törvénycsik alapján érvényesíthető kártérítési követelés levén, mint-hogy az 1874: XVIII. t.-cz. nem tartalmaz tiltó rendelkezést a követelés átruházására nézve, felperes az engedmény alapján jogosítva volt fellépni. (Curia 1916. decz. 12. 4029. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

61. A jövedelemadó kivetésénél a tőkejövedelem megállapítása szempontjából az adózó bevallását el kell fogadni, hacsak pozitív adatok a vallomást meg nem czáfolják. (7735/916. P. sz.)

*

62. A sorsjegynyermény jövedelemadó alá esik. (7933/916. P. sz.)

*

63. Panaszos mint a topolyai önszegélyző és hitelszövetkezet igazgatója árverésen a nevezett szövetkezet részére ingatlant vásárolt, melynek tulajdonjoga a szövetkezet nevére bekebeleztetett és a 4.3%-os illeték Ask. 2473/1912. sz. alatt annak terhére előíratott és befizettetett. A megtámadott határozat e tényállás alapján mindazonáltal fenntartotta az Ask. 2333/1912. sz. 4.30%-os illetéket panaszos terhére is azzal a megokolással, hogy panaszos a 7. díjtételhez tartozó jegyzet értelmében meghatalmazotti minőségét 8 nap alatt nem igazolta. Ámde a szövetkezetnek a bíróság 13,980/1915. számú végzése folytán beszerzett alapszabályaiból és különösen a 18. §-ból kitűnt, hogy az igazgató képviseli a szövetkezetet. Ha tehát a képviselet körében eljár, különös meghatalmazásra szüksége nincs.

Igaz ugyan, hogy az alapszabály a czégszerű jegyzésre két aláírást kíván meg, de ez nem jelentheti azt, hogy szóbeli árverésnél az igazgató csak még egy igazgatósági taggal együtt járhatna el. Abból, hogy az alapszabályok 24. § g) és 37. § c) pontjai bizonyos ügyeket a közgyűlés és igazgatóság hatáskörébe utalnak, csak az következik, hogy ez ügyekben az igazgató ezek előzetes jóváhagyását tartozik kikérni. Harmadik személyekkel szemben azonban a szövetkezetet az igazgató akkor is kötelezi, ha ez előzetes hozzájárulás beszerzését elmulasztotta volna.

Minthogy pedig a bánatpénzt a szövetkezet tette le és a bíróság ugyancsak ezt jelentette ki árverési vevőnek, az adott

esetben kétségtelen, hogy a panaszos képviseleti körében járt el, mely minden különös meghatalmazást feleslegessé tesz, annál is inkább, mert a panaszost nem meghatalmazotti, hanem képviselői minőségben fogadták el árverési vevőnek. Minthogy ilykép az illetéki díjjegyzék 7. tételének 1. jegyzete nem alkalmazható és az ingatlan vétele után az illeték befizettetett: a kérelemnek helyet kellett adni. (26,911/915. P. sz.)

*

64. Az 1914. évi XLIII. t.-cz. §-ában foglalt az a kedvezmény, hogy a fél a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 15 napon belül a megrövidített illeték másfélszeresét fizetheti, a telekkönyvi eljárásban elkövetett bélyegrövidítéseknél nem igényelhető. (19,326/915. P. sz.)

*

65. Ha az adózó fél jövedelmét számszerűen nem vallotta ugyan be, de a jövedelemforrást tüzetesen megjelölte, az adók levonása iránti igényét nem veszti el. (15,659/916. P. sz.)

*

66. Az életbiztosítás folytán a kedvezményezettnek kifizetett biztosítási összeg az elhalt hagyatékának nem minősíthető, s így azután örökösödési illeték nem követelhető. (16,784/1916. P. sz.)

*

67. Az örökösödési bizonyítvány kiadását kérő beadvány — a hagyaték értékére való tekintet nélkül — 2 K illeték alá esik. Az 1914. évi XLIII. t.-cz.-nek két szakasza rendelkezik az olyan beadványok illetékéről, amelyeknek elintézéséhez hirdetmény kibocsátása szükséges: a 2. § 4. pontja és a 3. § második bekezdése. A 2. § 4. pontja a polgári perrendtartással szabályozott eljárásokban beadott, hirdetmény kibocsátását igénylő beadványokra rendelkezik, téves tehát a pénzügyigazgatóságnak megtámadott határozata, amely az illetéket erre a szakaszra hivatkozva állapította meg. Téves azonban a panaszosnak is az az állítása, hogy miután ez a szakasz nem alkalmazható, csak az 1. § 1. b) pontjában foglalt szabályt lehetne alkalmazni, mert a 3. § második bekezdése szerint a polgári perrendtartás szabályai alá nem eső egyéb birői eljárásokban is a hirdetmény kibocsátását igénylő beadványok az értékre való tekintet nélkül 2 korona illeték alá esik. (26,735/1915. P. sz.)

Közlemények.

A budapesti kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 25-én tartotta meg *Rupp Zsigmond* udv. tanácsos, budapesti kir. közjegyző elnökle mellett évi rendes közgyűlését. *Dr. Rónay Károly* kamarai titkár előterjesztette a kamara következő jelentését:

Az elmúlt 1916. év, mint az előzőek, nemzetünkre nézve a folytonos erőfeszítések és megpróbáltatások éve volt. Kúzdóttunk, véreztünk, de helyünket megálltuk derekasan még akkor is, mikor az utolsó, eladdig nyugton maradt szomszédunk is — a román — álnokul és alattomosan ránk támadt. Azt az örömet azonban, amelyet ezen alattomos ellenségünk letiprása méltán okozott mindnyájunknak, megzavarta dicső királyunknak, I. Ferencz Józsefnek hirtelen és magas kora daczára váratlan elhunyt. A gyászból és bánatból, melyet előlött az egész ország mélyen átérzett, a közjegyzői kar is kivette részét. Országunknak nem volt királya, aki annyi éven át uralkodott és oly magas kort ért volna el, mint I. Ferencz József és Szent István óta egy király alatt sem ment át oly gyors és mélyreható átalakuláson, mint az ő uralkodása alatt. Ha mi öregebbek visszaidézzük emlékünke, hogy milyen állapotban volt Magyarország és a magyarság az ő uralkodása kezdetén, s összehasonlítjuk a mai állapotokkal: szinte álomszerű, s majdnem hihetetlen az átalakulás nagysága. Akkor államiségünk csak papiroson és emlékeinkben létezett, melynek semmi módon még csak megnyilvánulnia sem volt szabad. Gazdasági életünk, jogrendszerünk és törvénykezésünk egyaránt gyöngye és fejletlen volt; még a középkori ősiség jogrendszere uralkodott. Még nyelvünk is nehézkesebb és sok tekintetben tétova és fejletlen volt. Most azonban egy emberöltő mulva úgyszólván teljesen kiépített és modern magyar nemzeti és állami életet élünk, s különösen mi közjegyzők I. Ferencz Józsefben kegyelettel tiszteljük intézményünk megalkotásának egyik főtényezőjét, az 1874. évi XXXV. törvénycikk szentesítőjét és így törvény erejére emelőjét. A magyar közjegyzőség mindenkor kegyelettel fogja megőrizni az ő emlékét.

Ami a közjegyzői kar szociális érdekeit illeti: az 1916. év semmi jót sem hozott nekünk. A múlt évi titkári jelentésben bőven kifejtettük a kar anyagi helyzetének folytonos romlását és szinte tarthatatlanságát, amelyet a 40 év előtt alkotott és már réges-régen teljesen elavult, a mostani háborus idők okozta rendkívüli drágaság mellett pedig a legnagyobb mértékben igazságtalan díjtörvény okoz. Az igazságügyi kormány azonban az 1916. év folyamán is teljesen elzárkózott a közjegyzői díjszabás reformja elől s több társkamara ez irányban tett lépése is meddő maradt. A közjegyzői kar helyzete tehát a múlt év folyamán nemhogy javult volna, hanem még tovább romlott. A váltóóvások teljesen szünetelnek, a hitelügyletek és ingatlanforgalom pedig csak szórványosan fordul elő. Az egyetlen jövedelmi forrás a hagyatékok tárgyalása, de itt is, különösen vidéki kartársainkat érzékenyen és méltánytalanul sújtja az ingatlanok értékének az adó alapján való leltári megállapítása. 1916. év őszén nagy csapás sújtotta a váratlan román betörés által Erdély lakosságának igen nagy részét, mely hirtelen, előkészü-

letlenül volt kénytelen a lehető leggyorsabban menekülni. Ezrekre még az az száma, akik pusztán életükön kívül semmit sem voltak képesek megmenteni, még csak meleg ruhát sem. Ezen nagy megpróbáltatásnak kitett honfitársaink sorsában részesült 16 kartársunk is, akik nemcsak egész keresetüket veszítették el, hanem részben vagyoniukat is. A budapesti kir. közjegyzői kamara és különösen elnöke minden lehetőt elkövetett, hogy menekült kartársain segítsen. A segítség lehetősége azonban csak korlátozott lehetett és főképpen abban állott, hogy a kamara felterjesztést intézett az Igazságügyministerhez azon kéréssel, hogy „az 1912: LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján rendeletet bocsásson ki, amely szerint az 1874. évi XXXV. t.-czikk 22. §-ának és az 1886. évi VII. t.-cz. 7-ik §-a azon rendelkezésének, hogy a megüresedett közjegyzői állásra annak betöltéseig csak a területén működő jelöltek, illetőleg az illető törvényszék területén működő közjegyzők közül rendelhet ki valakit, deiglenesen függessze fel és az összes királyi közjegyzői kamarákat erről azzal értesítse, hogyha területükön valamely közjegyzői állás megüresedik, hivatalból helyettes legjobb belátása szerint a kiürített hazai területen működött és e célból jelentkező királyi közjegyzők sorából is rendelhessenek ki. Az ily módon helyettesül kirendelendő királyi közjegyző pedig külön biztosítékot letenni, illetőleg saját biztosítékát kiegészíteni ne tartozzék.“

Továbbá arra is kértük az Igazságügyminister Urat, hogyha lehet, saját tárczája keretén belül, esetleg ministertársainál is odahatni méltóztassék, hogy a menekült és teljes munkaerőben levő és jelentkező kartársainkat valamely hivatali állásban ideiglenesen alkalmazni s így nekik a tisztas megélhetést lehetővé tenni méltóztassék. Ezen kamarai felterjesztéstől eltekintve, elnökünk számos ízben személyesen is eljárta nagyméltóságú dr. Töry Gusztáv államtitkár urnál. Ezen lépések eredményesek is voltak.

Rupp Zsigmond elnök a kamarai jelentés kiegészítéseül szóbeli jelentést tesz a kamarát érdeklő fontos kérdésekről, melyek még elintézés alatt állanak. Ilyen az irattárak selejtezésének kérdése, melynek érdekében a kamara terjedelmes felterjesztéssel járult az igazságügyminister úrhoz. Utal a kamarának nagyobb-szabású mozgalmára a közjegyzői díjszabályzat, örökösödési eljárás reformja és a közjegyzői képviselő kérdésében, felemlíti a kamara ebbeli mozgalmait, a deputatiokat, pótfelterjesztéseket, amelyekkel részben az igazságügyminister úr, részben a miniszterelnök úr elé járultak, mindezt előadja annak manifestálása érdekében, hogy a kamara és annak tagjai mindent megtettek a közjegyzői kart érdeklő reformok érdekében. Kéri is, hogy a közgyűlés mondja ki, miszerint a megválasztandó kamarától elvárja, hogy minden alkalommal mindent megtesz a reformkérdések sikeres megoldása érdekében.

A közgyűlés a titkár által előterjesztett kamarai jelentést tudomásul veszi az azt kiegészítő elnöki előterjesztéssel együtt.

Az 1917. évi tagdíjat 30 koronában állapítja meg. Az ezután meg-
ejtett választásokon megválasztottak elnökké: *Rupp Zsigmond* udv.
tanácsos és kamarai tagokká: *dr. Charmant Oszkár*, *dr. Holitscher*
Szigfrid, *dr. Rónay Károly*, *dr. Róth Zsigmond*, *dr. Rhorer Géza* és
Szabó Albert budapesti kir. közjegyzők.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének
f. évi február 25-én Szabó Albert budapesti kir. közjegyző elnök-
lete mellett megtartott évi rendes közgyűléséről helyszűke miatt
lapunk legközelebbi számában számolunk be.

*

A váltók, kereskedelmi utalványok és közraktári jegyek
bemutatásának és az ily papirokra vonatkozó óvás felvéte-
lének határideje tárgyában, a m. kir. ministerium a háború
esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-cz.
16. §-ában, valamint az ezt kiegészítő 1914: L. t.-cz. 14. §-ában
kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. A lejárt, valamint az 1917. évi május hó 31. napjáig
bezárólag lejárt váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy
tekintetében a fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti
óvás felvételére a 2.807/1915. M. E. számú moratoriumfeloldó ren-
deletben és az ezt kiegészítő 3.926/1915. M. E., 532/1916. M. E.,
1.547/1916. M. E., 2.648/1916. M. E. és 3.856/1916. M. E. számú
rendeletekben vagy a törvényben megszabott határidő még egy
izben és pedig 1917. évi június hó 4. napjáig bezárólag meghosz-
szabbítatik. Ugyanezen idő alatt történhetik az említett papirok
tekintetében a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

A moratoriumfeloldó rendelet 24. §-ának szabályai az előbbi
bekezdésben említett papirokra általában kiterjednek.

2. §. Ez a rendelet nem érinti a halasztás alá eső váltók, keres-
kedelmi utalványok és közraktári jegyek tekintetében a moratoriumi
rendeletekben, valamint a moratoriumfeloldó rendeletben és az
erdélyrészi moratoriumi rendeletekben megállapított szabályokat.

3. §. Ez a rendelet 1917. évi márczius hó 1. napján lép
életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1917. évi február hó 20. napján.

(A m. kir. ministeriumnak 705/1917. M. E. számú rendelete.)

*

Az ingatlanok hatósági szakértői becslése tárgyában*
a m. kir. belügyministernek 802/1917. B. M. számú körrendelete
a felmerülő becslési díjakat az ingatlan értékének megállapítására
szolgáló becslésről és a hatósági adó és becslési bizonyítvány ki-
állításáról szóló 42.600/1914. I. M. számú igazságügyministeri ren-
delet 21. §-a értelmében olyképen szabályozza, hogy a becslőül
kirendelt tisztviselőt, *szakértői díj* címén az eljárás minden meg-
kezdett napjára akkora összeg illeti meg, amekkora neki a hatály-
ban álló jogszabály szerint *kiküldetése esetében egyszeres napi díj*
címén jár. Ugyanez áll azokra a becslőkre, akik nem tisztviselők
ugyan, de napidíjuk valamely jogszabállyal meg van állapítva. Ha
a becslő nem tisztviselő és nem esik a 2. bekezdés alá, neki szak-
értői díj címén az eljárás minden megkezdett napjára a IX. fize-
tési osztályba sorozott állami tisztviselőt a fennálló szabályzat
értelmében napidíj címén megillető összegre (jelenleg 8 K) van
igénye. Ha ezen becslési díj a megbecsült ingatlan értékéhez, a
végzett munka mennyiségéhez, vagy a becsléshez megkívánt külö-
nös szakértelemhez képest aránytalanul alacsonynak látszik, azt az
utalványozó hatóság a fenti összeg kétszeresére, kivételesen három-
szorosára felemlheti.

*

A lakásbéremelések és felmondások korlátozása tár-
gyában a m. kir. kormány első, — lapunk m. évi deczemberi szá-
mában közölt — rendelete kiegészítéséről 1917. február 10-én
590/1917. M. E. szám alatt új rendeletet bocsátott ki. Ezzel
egyidejűleg egészen új intézmény gyanánt *lakbérleti bizottságokat*
szervezett az ugyanakkor kiadott 8133/917. I. M. számú igazság-
ügyministeri rendelet, amely bizottságok tehát ezentúl a közjegyző
útján eszközölt lakfelmondások érvényessége felett is kifogás
esetében döntenek minden jogorvoslat kizárásával.

*

A biankó-váltók bélyegilletéke kérdésében a pénzügy-
ministerium már az 1908. évi 26.455. sz. rendelettel állást foglalt
és a közig. bíróság judicaturájával összhangban a kelet és lejárat
nélküli váltókat I. fokozat alá tartozóknak nyilvánította. Ez a ren-
delet azonban a Pénzügyi Közlönyben fel nem található és nem

* L. lapunk f. évi 1. számában, 20. old.

tudnak róla a bélyegszemlebiztosok sem, miért napirenden van a controversia. Czélszerű volna tehát ezt a rendeletet megújítani és körrendelet hatályával a „Pénzügyi Közlöny“-ben közzétenni.

*

A kir. közjegyzői állások betöltésére vonatkozó pályázati hirdetmények díjmentessége. A m. kir. igazságügyminister értesítette a közjegyzői kamarákat, hogy a m. kir. belügyministernek 30.933/1916. eln. számú átirata szerint a kir. közjegyzői állások betöltésére vonatkozó pályázati hirdetményeket a Budapesti Közlöny hivatalos értesítőjében ezentúl díjmentesen fogják közzétenni. (60.965/1916. I. M. sz.)

*

Határidők- és határnapoknak a háborus események miatt történt elmulasztásáról. A m. kir. ministeriumnak 3.991/1916. M. E. számú rendelete értelmében a pénzügyminister a pénzügyi törvények és a pénzügyi hatóságok által megszabott határidőknek és határnapoknak a háborus események miatt, vagy ezek következtében történt elmulasztásából vagy be nem tarthatásából eredő joghátrányok elhárítása, enyhítése vagy megszüntetése végett rendelettel a törvénytől eltérő szabályokat állapíthat meg, vagy az említett joghátrányok elhárítása, enyhítése vagy megszüntetése végett az egyes esetekben a törvénytől eltérően intézhetnek. Ez az intézkedés 1916. decz. 24-ének napján lépett életbe.

*

A III. osztályu kereseti adó felmondásáról. A pénzügyigazgatóságok (székesfővárosi kir. adófelügyelő) az 1916. évi XXXIII. t.-cz. 2. §-ába, illetőleg az 1916. évi 139.369. számú körrendelet 2. §-hoz képest február hó végeig postára adott értesítővel az érdekelt adókötelesekkel közlik, hogy III. osztályu kereseti adójuknak felemelése iránt az adókető bizottság elé javaslatot fognak előterjeszteni. Az idézett törvényes rendelkezés értelmében az adóköteles feleket hasonló jog illeti meg III. osztályu kereseti adójuk helyesbítésére. Önként értetik, hogy ezen jog csak a fent körülirt határidőben gyakorolható.

*

A Bajtársi Szövetség jogi szakosztálya a f. évi január hó 26-án *dr. Szász-Schwarz Gusztáv* egyetemi tanár elnöklete alatt tartott ülésén 30 szakcsoportot alakított és megválasztotta a csoportok vezetőit. A csoportok feladata az, hogy a megfelelő német csoporttal érintkezésbe lépve, az illető jogág körében a jog kölcsönös megismerése és esetleg a jogi közeledés érdekében munkálkodjék. A közjegyzői ügyek szakcsoportjának vezetői *dr. Charmant Oszkár* és *dr. Holitscher Szigfrid* budapesti kir. közjegyzők lettek.

*

A 42. sz. döntvény szerint az ismeretlen örökösök ügygondnok által perbe kell idézni, ha az örökhagyó hitelezője az örökség birói átadása előtt kívánja követelését érvényesíteni. Ezzel a teljes-ülési határozattal foglalkozott február hó 3-án a Curia teljes-ülése. A birói gyakorlat ugyanis ismételtén arra az állápontra helyezkedett, hogy a 42. számú döntvény nem alkalmazandó, ha a halálesetfelvétel szerint végrendelet hátrahagyása nélkül meghalt adós özvegye és leszármazói vannak perbevonva. Az eldöntendő vitás elvi kérdés a következő volt: „Alkalmazandó-e a m. kir. Curia 42. számú döntvénye abban az esetben is, mikor felperes az örökhagyó leszármazóit, felmentőit, testvéreit, vagy ezek leszármazóit és házastársát az 1894. évi XVI. t.-cz. 55. §-ának 2. pontja szerint kiállított haláleseti felvétellel kimutatta és az ilyen módon kimutatott és perbevett örökösök a perben nem is vitatták azt, hogy kívülök még másnak is lehetne akár törvény, akár végrendelet alapján a hagyatéokra valamely örökösödési igénye!”

A február hó 3-iki teljes-ülés akként döntött, hogy a 42. sz. döntvényt változatlanul fenntartja, vagyis az mindenesetre alkalmazandó. Ezentúl tehát kivétel nélkül minden esetben perbe kell idézni az ismeretlen örökösök ügygondnokát addig, amíg az örökösök hagyatékátadó végzéssel vagy örökösödési bizonyítvánnyal igazolva nincsenek. A teljes-ülési döntvényt közzététele után egész indokolásával közölni fogjuk.

*

Hadikölcsönjegyzés — hagyatékából, a budapesti kir. törvényszék joggyakorlata szerint elrendelhető akkor is, ha a hagyatéokra igényt tartó felek egyike nem járult hozzá. A határozat indokolása a következő: Az 1894 : XVI. t.-cz. 94. §-ában foglalt jog-

szabály kétséget kizáró módon tanusítja, hogy valamely hagyatéki vagyonnak, vagy hagyatéki vagyon-alkatrésznek elidegenítése és forgalomba helyezése az örökösödési eljárás folyama alatt sincs kizárva, sőt attól sincs feltételezve, hogy az elidegenítéshez minden érdekelt hozzájáruljon, mindössze — miként az az idézett törvényhelynek az ingó hagyatéokra vonatkozó analog alkalmazásából következik — abban az esetben, ha az elidegeníteni célzott hagyatéki ingó vagyon a bíróság rendelkezése vagy felügyelete alatt áll, ahhoz a hagyatéki bíróság beleegyezése szükséges. Ezt a beleegyezést pedig — éppen úgy, mint amidőn hagyatéki ingatlan elidegenítéséről van szó — megadhatja a hagyatéki bíróság akkor is, ha nem mindegyik érdekelt, illetve a hagyatékra igényt tartó fél járult hozzá az elidegenítéshez, de a bíróság úgy találja, hogy az elidegenítés nem szolgál akadályul arra nézve, hogy az ezt ellenző félnek az örökösödési eljárásban figyelembe veendő érdeke megvalósulhasson. Helyesen adta meg tehát az elsőbíróság beleegyezését ahhoz, hogy a hagyatékhhoz tartozó takarékbetét-könyvet értékének beváltásából nyerendő készpénzen 650,000 K névértékű ötödik kibocsátású hadikölcsönkötvény jegyeztessék, illetve vásároltassék, mert az ingó hagyatéki állagának ily részleges megváltoztatása a változtatáshoz csak részben hozzájárult felfolyamodónak azt az érdekét, hogy esetleges osztályrészét annak idején csorbítatlanul megkaphassa, egyáltalában nem veszélyezteti, a jövedelmezőség tekintetében pedig kétségtelenül előnyös. (21. P. 5611/1916/22.)

*

Közjegyzők naptára.* A magyarországi kir. közjegyzők országos egylete megbízta *dr. Kepes János* győri kir. közjegyző-helyettest a közjegyzők naptárának szerkesztésével és az egylet nevében való kiadásával.

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek *dr. Szilágyi Elek* karczagi ügyvéd Szinérváraljára és *dr. Takács Jenő* tapolczai kir. közjegyzőhelyettes Sümegre.

Áthelyeztetett *dr. Just Dezső* huszti kir. közjegyző a Schwarzer Ödön lemondásával megüresedett beregszászi közjegyzőségre.

*L. lapunk m. évi decemberi számát 234. l.